EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 19.11.2024
COM(2024) 538 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o fungování evropského trhu s uhlíkem v roce 2023

{SWD(2024) 264 final}

Obsah

1. Úvod 2
2. Aktuální stav systému EU ETS 3
2.1. Rozsah a oblast působnosti 3
2.2. ETS2 – nový systém obchodování s emisemi pro budovy, silniční dopravu a další odvětví 3
2.3. Sociální klimatický fond 4
3. Emisní strop 5
4. Dražby povolenek 8
5. Přidělování bezplatných povolenek 10
5.1. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích 12
5.2. Riziko úniku uhlíku u výrobků vyrobených v odvětvích v EU, na něž se vztahuje CBAM, určených na vývoz 13
6. Trh s uhlíkem v EU 16
6.1. Zajišťování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou 16
6.2. Dobrovolné zrušení 17
6.3. Dozor nad trhem 17
7. Trendy v oblasti emisí 20
8. Výnosy ze systému EU ETS 24
8.1. Kompenzace za nepřímé náklady 27
8.2. Inovační fond systému ETS 31
8.3. Modernizační fond systému ETS 33
8.4. Fond pro dekarbonizaci v Řecku financovaný systémem ETS 35
9. Letectví 36
10. Námořní doprava 40
11. Rámec pro provádění systému EU ETS 41
11.1. Monitorování a vykazování emisí 42
11.2. Ověřování a akreditace 44
11.3. Pokyny 45
11.4. Příslušné vnitrostátní orgány 46
11.5. Soulad se systémem EU ETS 46
12. Systém EU ETS v kontextu správy v oblasti klimatu a energetiky EU 48
13. Propojení systému EU ETS a švýcarského systému ETS 49
14. Shrnutí 54

1. Úvod

Systém Evropské unie pro obchodování s emisemi (EU ETS) je základním kamenem politiky EU v oblasti klimatu, jehož cílem je nákladově efektivním způsobem snižovat emise. Stanoví strop a cenu pro emise z odvětví energetiky, průmyslu, námořní dopravy a letectví v Evropě, které jsou zodpovědné za přibližně 40 % celkových emisí EU.

Tento strop zajišťuje, že emise v průběhu času klesají, a cena uhlíku, která je určována trhem, motivuje společnosti ke snižování emisí tam, kde je to nejméně nákladné. Cena uhlíku rovněž určuje výnosy, které systém EU ETS vytváří pro investice do opatření v oblasti klimatu a energetické transformace.

Od svého zavedení v roce 2005 pomohl systém EU ETS snížit emise z výroby elektřiny a tepla a z průmyslové výroby o 47 %[1] a zároveň vytvořil výnosy z dražeb ve výši více než 200 miliard EUR.

V roce 2023 došlo v těchto odvětvích k dosud nejvyššímu ročnímu snížení emisí, a to o 16,5 % ve srovnání s rokem 2022, a to zejména díky zrychlenému zavádění obnovitelných zdrojů energie v odvětví energetiky, jemuž napomáhal trvalý silný signál o ceně uhlíku.

Celkové výnosy ve výši téměř 44 miliard EUR, které systém EU ETS vytvořil v roce 2023, směřují především do rozpočtů členských států, ale i do Inovačního fondu a Modernizačního fondu a do rozpočtu Nástroje pro oživení a odolnost pro plán REPowerEU[2].

Je však zapotřebí dalšího úsilí, a to jak při snižování emisí, tak při transformaci hospodářství EU v souladu s cíli Evropského právního rámce pro klima[3] a cíli Zelené dohody pro Evropu. Na cestě k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 se EU zavázala snížit emise do roku 2030 o nejméně 55 % ve srovnání s hodnotami roku 1990. Za tímto účelem byl v roce 2023 revidován systém EU ETS v rámci balíčku reforem „Fit for 55“. Tato revize je nyní plně v platnosti a Komise a členské státy pracují na jejím provádění.

Tato zpráva hodnotí fungování systému EU ETS v roce 2023 a v první polovině roku 2024, včetně provádění revize z roku 2023. Rekapituluje legislativní práci Komise, poskytuje aktualizovaný přehled klíčových prvků rámce systému a shrnuje roční vývoj, například trendy emisí a výnosů z dražeb.

[1] Emise ETS ze zařízení v odvětvích energetiky a průmyslu v roce 2023, bez Spojeného království, pouze v odvětví energetiky v Severním Irsku, ve srovnání s upravenou hodnotou emisí ETS z roku 2005 vztahující se ke stejnému rozsahu působnosti. Na základě údajů z prohlížeče ETS Evropské agentury pro životní prostředí, získaných dne 20. srpna 2024.

[2] Další informace viz internetové stránky Komise Nástroj pro oživení a odolnost a REPowerEU - Affordable, secure and sustainable energy for Europe (REPowerEU – Cenově dostupná, bezpečná a udržitelná energie pro Evropu).

[3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 (Úř. věst. L 243, 9.7.2021).

Tato zpráva se přijímá v souladu s čl. 10 odst. 5 a čl. 21 odst. 2 směrnice o systému ETS (směrnice 2003/87/ES)[4]. Vychází převážně z údajů získaných z registru Unie, protokolu transakcí EU (EUTL) a zpráv předložených členskými státy.

Ke zprávě je přiložen pracovní dokument útvarů Komise (Technické informace).

2. Aktuální stav systému EU ETS

2.1. Rozsah a oblast působnosti

Systém EU ETS se vztahuje na všech 27 členských států EU, Island, Lichtenštejnsko a Norsko a také na zařízení na výrobu elektřiny v Severním Irsku[5]. Od ledna 2020 je systém EU ETS propojen také se švýcarským systémem obchodování s emisemi (švýcarský systém ETS).

Do roku 2023 se oblast působnosti systému EU ETS rozšířila na emise ze zařízení na výrobu elektřiny a tepla a výrobních zařízení v Evropě a od provozovatelů letadel, která létají mezi letišti v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP) a z EHP do Švýcarska a Spojeného království.

Od 1. ledna 2024 byl do systému EU ETS zahrnut také spravedlivý podíl EU na emisích CO_2 (oxidu uhličitého) z námořní dopravy (viz kapitola 10). Rozšíření systému EU ETS na námořní dopravu se vztahuje na všechny emise vznikající mezi dvěma přístavy EHP a v době, kdy se lodě nacházejí v přístavech EHP, a pouze na polovinu emisí vzniklých při plavbách začínajících nebo končících mimo EHP.

Od 1. ledna 2024 musí zařízení na spalování komunálního odpadu monitorovat a vykazovat své emise v rámci systému EU ETS. Nejsou však povinna vyřadit povolenky na své emise. V roce 2026 Komise posoudí proveditelnost rozšíření působnosti systému EU ETS na emise ze spalování komunálního odpadu a emise z jiných procesů nakládání s odpady, jako je skládkování. Mezitím se na emise ze zpracování odpadů vztahují vnitrostátní cíle v oblasti snižování podle nařízení o „sdílení úsilí“ (nařízení 2018/842)[6].

Informace o zařízeních a provozovatelích letadel v systému EU ETS (jak byly předloženy v roce 2023) naleznete v oddíle I přiloženého pracovního dokumentu útvarů Komise.

2.2. ETS2 – nový systém obchodování s emisemi pro budovy, silniční dopravu a další odvětví

[4] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii a o změně směrnice Rady 96/61/ES (Úř. věst. L 275, 25.10.2003).

[5] Podle Protokolu o Irsku/Severním Irsku k dohodě o vystoupení Spojeného království z EU.

[6] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 přispívajícím k opatřením v oblasti klimatu za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 (Úř. věst. L 156, 19.6.2018).

V rámci revize směrnice o systému ETS v roce 2023 byl vytvořen nový a samostatný systém obchodování s emisemi pro emise ze spalování paliv v budovách, silniční dopravě a dalších odvětvích (ETS2). Ačkoli bude ETS2 stejně jako stávající systém EU ETS obchodním systémem stanovujícím stropy emisí, bude se vztahovat na emise vzniklé v předcházející části dodavatelského řetězce. To znamená, že dodavatelé paliv budou muset monitorovat a vykazovat množství paliv, která uvolňují pro spotřebu v odvětvích spadajících do působnosti systému ETS2, a nakupovat a vyřazovat povolenky na příslušné emise. Subjekty spadající do oblasti působnosti systému ETS2 musí mít od 1. ledna 2025 povolení k vypouštění emisí skleníkových plynů a schválený plán pro monitorování a vykazování svých ročních emisí. Povinnost odevzdat povolenky vznikne v roce 2027 (nebo v roce 2028 v případě mimořádně vysokých cen plynu nebo ropy v roce 2026).

Požadavky na monitorování a vykazování regulovaných subjektů spadajících do oblasti působnosti ETS2 byly podrobně stanoveny v revidovaném nařízení o monitorování a vykazování (prováděcí nařízení (EU) 2018/2066)[7], které bylo přijato dne 17. října 2023. Komise rovněž zveřejnila pokyny k tomuto revidovanému nařízení[8].

2.3. Sociální klimatický fond

Sociální klimatický fond byl vytvořen souběžně se systémem ETS2[9], aby poskytoval členským státům finanční prostředky na podporu nejzranitelnějších skupin v rámci ekologické transformace, jako jsou domácnosti trpící energetickou nebo dopravní chudobou[10]. Fond v období 2026–2032 uvolní 65 miliard EUR, které budou zpočátku financovány z vnějších účelově vázaných příjmů z dražeb povolenek ETS2 a z dražeb 50 milionů povolenek ze stávajícího systému EU ETS. Tento rozpočet bude rozdělen mezi členské státy podle alokačního klíče. Členské státy budou vynakládat své prostředky z fondu v souladu se svými vnitrostátními sociálními klimatickými plány. Se zahrnutím povinného 25% příspěvku členských států do jejich plánů by měl Sociální klimatický fond mobilizovat nejméně 86,7 miliardy EUR.

Všechny členské státy by měly předložit své plány Komisi do 30. června 2025. Plány by měly obsahovat analýzu pravděpodobných dopadů systému ETS2 na zranitelné skupiny. Pro zmírnění těchto dopadů by měla být stanovena strukturální opatření a investice do energetické účinnosti a renovace budov, do čistého vytápění a chlazení a do integrace obnovitelných zdrojů energie, jakož i do řešení mobility s nulovými a nízkými emisemi, včetně veřejné dopravy.

[7] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2122 ze dne 17. října 2023, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2018/2066, pokud jde o aktualizaci monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES (Úř. věst. L, 2023/2122, 18.10.2023). Viz konsolidované znění.

[8] Další informace viz internetové stránky Komise ETS2: buildings, road transport and additional sectors (ETS2: budovy, silniční doprava a další odvětví).

[9] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/955 ze dne 10. května 2023, kterým se zřizuje Sociální klimatický fond a mění nařízení (EU) 2021/1060 (Úř. věst. L 130, 16.5.2023).

[10] Další informace viz internetové stránky Komise Social Climate Fund (Sociální klimatický fond).

Členské státy budou mít rovněž možnost vynaložit část svých prostředků z rozpočtu Sociálního klimatického fondu na dočasnou přímou podporu příjmů.

Komise a členské státy podnikají příslušné kroky k provádění Sociálního klimatického fondu. Pro účinnější spolupráci Komise zřídila expertní skupinu pro politiku v oblasti změny klimatu se zaměřením na vznik Sociálního klimatického fondu (CCEG-SCF). Prostřednictvím CCEG-SCF Komise zahájila výměnu osvědčených postupů v oblasti nákladově efektivních opatření a investic, které by z fondu mohly být financovány, a veřejné konzultace plánů. Komise také přímo podporuje deset členských států při přípravě jejich plánů prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu[11].

Současně Komise pracuje na pokynech, jak uplatňovat zásadu „významně nepoškozovat“ na opatření a investice financované ze Sociálního klimatického fondu. V souladu se zásadou „významně nepoškozovat“ může fond podporovat pouze opatření a investice, které významně nepoškozují žádný z environmentálních cílů ve smyslu článku 17 nařízení o taxonomii (nařízení (EU) 2020/852)[12]. Těmito cíli jsou zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů, přechod na oběhové hospodářství, prevence a omezování znečištění a ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.

Návrh pokynů týkajících se zásady „významně nepoškozovat“ byl předložen k dvouměsíční veřejné konzultaci, která probíhala od června 2024 do srpna 2024[13]. Nová Komise jej přijme a zveřejní spolu s obecnými pokyny k Sociálnímu klimatickému fondu a sociálním klimatickým plánům (pokyny k Sociálnímu klimatickému fondu). Mezitím Komise zodpovídá dotazy členských států týkající se Sociálního klimatického fondu.

3. Emisní strop

Strop systému EU ETS stanoví maximální absolutní objem emisí, jež mohou regulované subjekty ve fázi obchodování vypustit. Odpovídá počtu povolenek vydaných na dané období, přičemž jedna povolenka odpovídá jedné tuně emisí CO_2 ekv. (ekvivalentu oxidu uhličitého). Strop se každoročně snižuje, aby bylo zajištěno plnění zastřešujícího cíle EU v oblasti snižování emisí. Společnosti v systému EU ETS tak mají rovněž určitou jistotu ohledně budoucího omezeného množství nabídky povolenek.

Na emise z výroby elektřiny a tepla, průmyslové výroby a námořní dopravy a letectví v oblasti působnosti systému EU ETS se vztahují samostatné výpočty emisních stropů. V roce 2023 bylo vydáno 1 485 575 977 povolenek pro výrobu elektřiny a tepla a průmyslovou výrobu, přičemž

[11] Mezi těchto deset členských států patří Belgie, Česko, Dánsko, Finsko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko, Řecko a Slovensko.

[12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Úř. věst. L 198, 22.6.2020).

[13] Další informace viz internetové stránky Komise Consultation on the application of the “DNSH” principle under the Social Climate Fund (Konzultace o uplatňování zásady „významně nepoškozovat“ v rámci Sociálního klimatického fondu). Konzultace skončila dne 23. srpna 2024.

pro letectví bylo vydáno 26 341 779 povolenek. Námořní doprava je do výpočtu emisního stropu zahrnuta od roku 2024.

V letech 2021–2023 se strop každoročně snížil o 2,2 %. V případě výpočtu stropu pro zařízení na výrobu elektřiny a tepla a pro průmyslovou výrobu to odpovídalo 43 003 515 povolenkám ročně. Tabulka 1 uvádí celková množství povolenek vydaných pro různá odvětví v rámci stropu systému EU ETS.

Tabulka 1. Emisní strop pro systém EU ETS (2021–2024). Na i) emise z výroby elektřiny a tepla, průmyslové výroby a od roku 2024 emise z námořní dopravy a ii) emise z letectví v oblasti působnosti systému EU ETS se uplatňují samostatné výpočty emisních stropů.

Rok	**Celkové množství povolenek pro výrobu elektřiny a tepla, průmyslovou výrobu a námořní dopravu**	**Celkové množství povolenek pro letectví**
2021	1 571 583 007	28 306 545
2022	1 528 579 492	27 268 379
2023	1 485 575 977	26 341 779
2024	1 386 051 745	27 563 529[14]

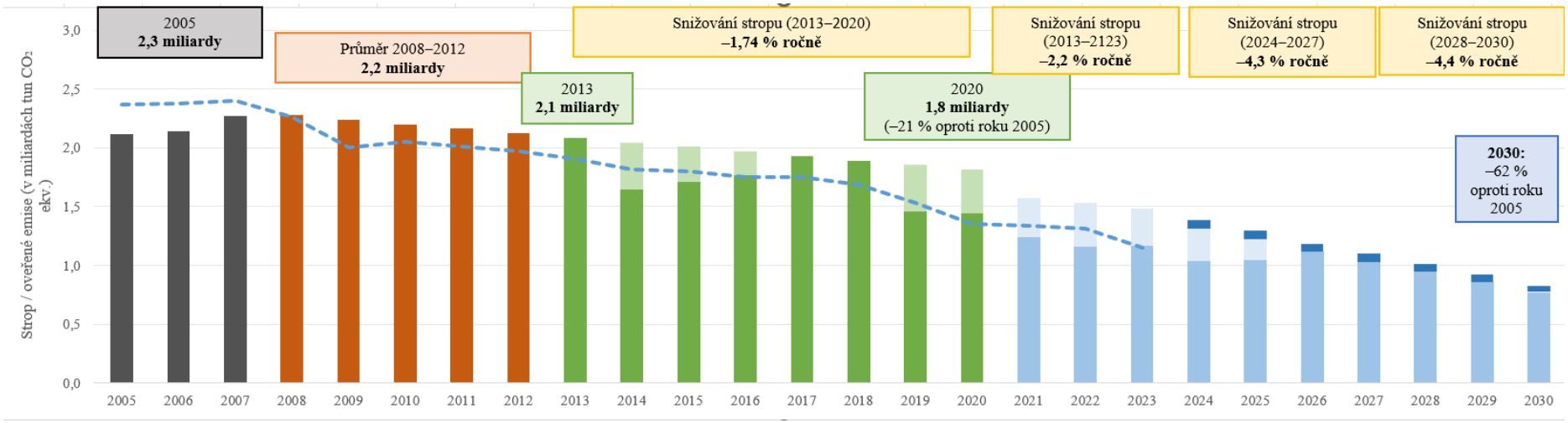
V rámci revize směrnice o systému obchodování s emisemi v roce 2023 byl stanoven celkový emisní strop, který má do roku 2030 snížit emise o 62 % ve srovnání s rokem 2005. První úpravy emisních stropů za tímto účelem vstoupily v platnost v roce 2024 a jsou zohledněny v rozhodnutí (rozhodnutí Komise (EU) 2023/1575)[15] přijatém dne 27. července 2023.

Emisní strop pro rok 2024 byl snížen o 90 milionů povolenek a sazba snížení byla pro období 2024–2027 zvýšena na 4,3 % ročně, což odpovídá 87 924 231 povolenkám ročně. V těchto úpravách je již zohledněno, že od roku 2024 budou do systému EU ETS zahrnuty i emise z námořní dopravy. Emisní strop pro rok 2024 byl vypočten na 1 386 051 745 povolenek.

Graf 1 znázorňuje změny stropu v průběhu všech fází systému EU ETS, včetně nadcházejících úprav.

[14] Od 1. ledna 2024 je oblast působnosti systému EU ETS pro letectví rozšířena také na emise z většiny letů mezi EHP a devíti nejvzdálenějšími regiony EU, jakož i lety z nejvzdálenějších regionů do Švýcarska a Spojeného království (viz kapitola 9). Celkové množství povolenek pro letectví zohledňuje rozšířenou oblast působnosti systému EU ETS pro letectví.

[15] Rozhodnutí Komise (EU) 2023/1575 ze dne 27. července 2023 o množství povolenek pro celou Unii, které mají být vydány v rámci systému EU pro obchodování s emisemi na rok 2024 (Úř. věst. L 192, 31.7.2023).

Graf 1. Emisní strop v systému EU ETS v porovnání s ověřenými emisemi. Graf zohledňuje revizi směrnice o systému ETS, k níž došlo v roce 2023, tzn. snížení stropu v letech 2024 a 2026, zahrnutí odvětví námořní dopravy do systému EU ETS v roce 2024 a stanovení lineárního redukčního koeficientu 4,3 % na období 2024–2027 a 4,4 % od roku 2028. Není zde zahrnuto letectví. Vzhledem ke změnám v oblasti působnosti nejsou údaje z let 2005–2007 přímo srovnatelné s nejnovějšími údaji. Od roku 2021 se systém EU ETS již nevztahuje na zařízení ve Spojeném království, ale pouze na výrobce elektřiny v Severním Irsku. Legenda: sloupce – strop; světlé sloupce v období 2014–2016 – povolenky, jejichž dražba byla odložena; světlé sloupce od roku 2019 – povolenky vložené do rezervy tržní stability; tmavé sloupce od roku 2024 – rozšíření oblasti působnosti o námořní dopravu; přerušovaná čára – ověřené emise.

4. Dražby povolenek

Dražby jsou hlavním způsobem rozdělování povolenek v systému EU ETS a připadá na ně až 57 % stropu[16]. Nařízení o dražbách (nařízení (EU) č. 1031/2010)[17] stanoví pravidla, která zajišťují, aby dražby probíhaly otevřeným, transparentním, harmonizovaným a nediskriminačním způsobem. Určuje časový harmonogram, správu a další aspekty dražeb emisních povolenek.

Také v roce 2023 probíhaly dražby prostřednictvím Evropské energetické burzy (European Energy Exchange AG, dále jen „EEX“):

- jakožto společné dražební platformy pro 25 členských států, které se účastní společného zadávacího řízení,
- pro Polsko, které se rozhodlo společného zadávacího řízení neúčastnit, ale ještě neustanovilo vlastní dražební platformu,
- pro Island, Lichtenštejnsko a Norsko, poté, co byla Dohoda o EHP v roce 2019 pozměněna tak, aby umožňovala jejich účast v dohodě o společném zadávacím řízení na společné dražební platformě,
- pro Spojené království, pokud jde o dražby povolenek pro zařízení na výrobu elektřiny v Severním Irsku.

Jako alternativní dražební platforma prováděla EEX dražby povolenek rovněž pro Německo.

Tabulka 2 uvádí přehled ročních objemů povolenek vydražených prostřednictvím EEX od roku 2021.

[16] V praxi se přesný podíl liší, protože objem povolenek vydražených v dražbách byl snížen s cílem přispět do rezervy tržní stability, zatímco objem přidělených bezplatných povolenek se nezměnil.

[17] Nařízení Komise (EU) č. 1031/2010 ze dne 12. listopadu 2010 o harmonogramu, správě a jiných aspektech dražeb povolenek na emise skleníkových plynů v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství (Úř. věst. L 302, 18.11.2010).

Tabulka 2. Celkové objemy vydražených povolenek (od 1. ledna 2021 do 30. června 2024)

Rok	Všeobecné povolenky	Povolenky pro letectví
2021	582 952 500	3 785 500
2022	482 389 000	3 698 000
2023	517 587 000	5 720 500
2024 (do 30. června)	281 107 000	2 718 000

V roce 2023 se uskutečnilo celkem 223 dražeb a v první polovině roku 2024 celkem 106 dražeb. Žádné dražby nebyly zrušeny.

Od července 2023 zahrnují objemy dražených povolenek i povolenky přidělené Nástroji pro oživení a odolnost (RRF) podle nařízení REPowerEU (nařízení (EU) 2023/435)[18]. Povolenky dražené podle nařízení REPowerEU přinesou do 31. srpna 2026 do nástroje 20 miliard EUR[19]. Členské státy využijí tyto dodatečné zdroje Nástroje pro oživení a odolnost k provádění dalších reforem a investic s cílem pokročit s přechodem na čistou energii a zvýšit energetickou bezpečnost. V roce 2023 a v první polovině roku 2024 bylo pro Nástroj pro oživení a odolnost pro plán REPowerEU získáno více než 5,5 miliardy EUR (v roce 2023 bylo vydraženo 35 325 000 povolenek a v první polovině roku 2024 pak 42 124 500 povolenek).

Graf 2 poskytuje přehled dražebních zúčtovacích cen na unijním trhu s uhlíkem v roce 2023 a v první polovině roku 2024. Nejvyšší dražební ceny v roce 2023 ve výši 96,33 EUR bylo dosaženo 28. února. Nejnižší cena 66,49 EUR byla zaznamenána v poslední dražbě roku, dne 18. prosince, což odráží obecný trend snižování ve druhé polovině roku. V roce 2023 byla průměrná cena 83,60 EUR, tedy vyšší než cena 80,18 EUR v roce 2022. V první polovině roku 2024 se cena pohybovala v rozmezí od 49,50 EUR (23. února) do 75,35 EUR (3. června).

Dražební platforma pravidelně zveřejňuje podrobné výsledky jednotlivých dražeb na svých internetových stránkách[20]. Další informace o výsledcích dražeb, včetně účasti, poměrech pokrytí a cenách, jsou k dispozici v dražebních zprávách zemí ETS[21].

Graf 2. Dražební zúčtovací ceny všeobecných povolenek (od 1. ledna 2023 do 30. června 2024) [EUR za tunu CO_2]

[18]Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ze dne 27. února 2023 (Úř. věst. L 63, 28.2.2023).

[19] Aktualizace právních předpisů, Revised 2023 auction calendar published (Zveřejnění revidovaného kalendáře dražeb na rok 2023), GŘ pro oblast klimatu, 23.7.2023.

[20] EEX, EU ETS Auctions (Dražby EU ETS).

[21] Auction Reports (Dražební zprávy), GŘ pro oblast klimatu, 30.6.2024.

5. Přidělování bezplatných povolenek

Přestože hlavním způsobem rozdělování povolenek v rámci systému EU ETS jsou dražby, značný objem povolenek se zařízením přiděluje bezplatně, aby se omezilo riziko úniku uhlíku[22]. Přidělování bezplatných povolenek je však přechodným opatřením určeným především pro odvětví průmyslu.

Specializovaný seznam odvětví ohrožených únikem uhlíku určuje odvětví s rizikem úniku uhlíku, která jsou k získání bezplatné povolenky způsobilá. V seznamu pro období 2021–2030 je uvedeno 63 odvětví a pododvětví, jejichž podíl na průmyslových emisích v rámci systému EU ETS činí zhruba 94 %[23].

Přidělování bezplatných povolenek konkrétním odvětvím vychází z výkonnostních referenčních hodnot, které vyjadřují průměrnou intenzitu emisí na jednotku výrobku u 10 % nejúčinnějších zařízení v každém odvětví. V případě emisí přesahujících tyto referenční hodnoty by měly být povolenky koupeny na trhu. Referenční hodnoty se rovněž postupně snižují, aby se posílila motivace odvětví k dekarbonizaci a rozvoji inovací.

[22] K úniku uhlíku by mohlo dojít, pokud by se činnosti regulované systémem ETS přesunuly do třetích zemí, jejichž politiky v oblasti klimatu jsou méně ambiciózní, což by vedlo k nárůstu celkových emisí skleníkových plynů.

[23] Rozhodnutí Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/708 ze dne 15. února 2019, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o stanovení odvětví a pododvětví, která se považují za ohrožená únikem uhlíku, na období 2021 až 2030 (Úř. věst. L 120, 8.5.2019).

V roce 2021 Komise aktualizovala referenční hodnoty pro první období přidělování (2021–2025)[24]. Referenční hodnoty budou aktualizovány také pro druhé období přidělování (2026–2030). Podle revidované směrnice o systému ETS se pak roční sazby snížení zvýší, aby se stimulovala další transformace průmyslu. Minimální sazba vzroste z 0,2 % na 0,3 % ročně a maximální sazba z 1,6 % na 2,5 % ročně. Příslušná roční míra snížení bude stanovena konkrétně pro každou referenční hodnotu.

Od roku 2021 se objem vydávaných bezplatných povolenek v případě změn v průmyslové výrobě upravuje[25]. Prahová hodnota pro úpravy je stanovena na úrovni 15% zvýšení nebo snížení výroby. Provozovatelé musí předkládat příslušným vnitrostátním orgánům roční zprávy o výrobních údajích, na jejichž základě může být objem bezplatně přidělených povolenek upraven. Toto zpřísnění vedlo k většímu počtu každoročních úprav množství bezplatně přidělovaných povolenek. Průměrný počet žádostí za rok podaných v období 2021–2023 činil přibližně 3 800, což je přibližně třikrát více, než činil roční průměr do roku 2020.

Původně bylo celkové množství bezplatných povolenek pro období 2021–2025 vypočteno na 2 791 milionů povolenek a pro 7 430 zařízení. Při odhadované ceně uhlíku 75 EUR za tunu CO_2. by hodnota přidělených povolenek činila v tomto období přibližně 42 miliard EUR ročně. Komise přijala do poloviny roku 2024 dvanáct rozhodnutí o úpravě objemu bezplatných povolenek vzhledem ke změnám objemů průmyslové výroby, což vedlo ke snížení o 116,8 milionu povolenek[26]. Souběžně však Komise přijala pět rozhodnutí o opravě počátečního množství bezplatných povolenek, a přidala tak 4,6 milionu povolenek[27]. Tyto úpravy byly nezbytné z důvodu chyb, jež byly zjištěny v údajích předložených zařízeními. Celkově bylo tedy množství bezplatných povolenek pro období 2021–2025 oproti původnímu celkovému množství bezplatných povolenek zatím sníženo o 112,2 milionu povolenek.

K úpravám množství bezplatných povolenek se využívá rezerva pro nové účastníky trhu (NER). Tyto úpravy se provádějí i z důvodu změn přídělů v důsledku zahájení nebo ukončení provozu zařízení. Počáteční objem rezervy pro nové účastníky trhu na začátku roku 2021 činil 331,3 milionu povolenek. To zahrnovalo i nepřidělené povolenky a 200 milionů povolenek z rezervy tržní stability.

Tabulka 3 shrnuje roční množství bezplatných povolenek v prvním období přidělování (jak počáteční, tak upravená).

[24] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2021/447 ze dne 12. března 2021, kterým se stanoví revidované hodnoty referenční úrovně pro přidělování bezplatných povolenek na emise na období 2021 až 2025 podle čl. 10a odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES (Úř. věst. L 87, 15.3.2021).

[25] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/1842 ze dne 31. října 2019, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o další opatření k úpravám přídělu bezplatných povolenek na emise v důsledku změn úrovní činnosti (Úř. věst. L 282, 4.11.2019).

[26] Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu přijal rovněž rozhodnutí pro Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

[27] Kontrolní úřad Evropského sdružení volného obchodu přijal rovněž rozhodnutí pro Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

Tabulka 3. Přidělování povolenek v rámci EU ETS (2021–2025) [v milionech povolenek]. Údaje získané z registru EU ke dni 30. června 2024.

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	Celkem
Počáteční množství bezplatných povolenek (EU-27 + Island, Lichtenštejnsko a Norsko)	559,6	558,9	558,2	557,5	556,8	2 791,1
Skutečně přidělené bezplatné povolenky	545,9	542,5	537,3	527,0	526,2	2 678,9
Úpravy a opravy množství bezplatných povolenek	–13,7	–16,4	–20,9	–30,5	–30,6	–112,2

Revize směrnice o systému ETS uvádí pravidla pro přidělování bezplatných povolenek do souladu s posíleným systémem EU ETS. Byla rozšířena oblast působnosti činností regulovaných systémem a referenčních hodnot s cílem podpořit zavádění nových technologií, jako je například zelený vodík nebo ocel na bázi vodíku. Současně byly zavedeny požadavky podmíněnosti pro přístup k přidělování bezplatných povolenek. Ty mají podobu energetických auditů a u některých zařízení plánů klimatické neutrality.

Za účelem provedení revize směrnice o systému ETS v roce 2023 byla v lednu 2024 přijata revize nařízení o přidělování bezplatných povolenek (nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2019/331)[28]. Revize zavádí další zlepšení na základě zkušeností získaných v prvních letech současného období přidělování. Mezi hlavní změny patří zavedení podmíněnosti přidělování bezplatných povolenek a postupné ukončení přidělování bezplatných povolenek u některých výrobků odpovídající postupnému zavádění mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM). Kromě toho byly s cílem dále motivovat ke snižování emisí a zajišťovat rovné podmínky pro tradiční a nové technologie upraveny některé definice referenčních hodnot výrobků, zejména ty, které se týkají výroby vodíku a oceli. Byly provedeny úpravy dalších aspektů nařízení o přidělování bezplatných povolenek, aby se podpořila elektrifikace průmyslových procesů.

5.1. Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích

V rámci balíčku „Fit for 55“ bylo přijato nařízení o mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (CBAM) (nařízení (EU) 2023/956)[29] s cílem zmírnit riziko úniku uhlíku, zatímco EU posiluje opatření EU v oblasti klimatu.

[28] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2024/873 ze dne 30. ledna 2024 kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2019/331, pokud jde o přechodná pravidla harmonizovaného přidělování bezplatných povolenek na emise platná v celé Unii (Úř. věst. L, 2024/873, 4.4.2024). Viz konsolidované znění.

[29] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/956 ze dne 10. května 2023, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích (Úř. věst. L 130, 16.5.2023).

V některých průmyslových odvětvích, na něž se vztahuje EU ETS (cement, hliník, hnojiva, vodík, železo a ocel), CBAM od roku 2026 postupně nahradí přidělování bezplatných povolenek. Tato odvětví představují přibližně 54 % celkového množství bezplatných povolenek v období 2021–2025. Od roku 2026 budou muset dovozci zboží z odvětví, na něž se vztahuje CBAM, do EU kupovat a vyřazovat certifikáty obsažených emisí. Na podporu průmyslu v jeho úsilí o dekarbonizaci směřuje směrnice o systému ETS výnosy z dražeb postupně rušených bezplatných povolenek do Inovačního fondu (viz kapitola 8.2), přičemž zvláštní pozornost věnuje projektům v odvětvích, na něž se vztahuje CBAM.

Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích zajistí, že za emise uhlíku vzniklé při výrobě určitého zboží dováženého do EU se bude platit odpovídající cena, a díky tomu bude cena uhlíku u dovozu odpovídat ceně uhlíku u domácí výroby (v rámci systému EU ETS) a zajistí se tím, že nebudou ohroženy cíle EU v oblasti klimatu. CBAM se bude vztahovat na přímé emise ve všech zahrnutých odvětvích a na nepřímé emise (z elektřiny spotřebované při výrobních procesech) v odvětvích cementu a hnojiv. Zpočátku nebudou brány v úvahu nepřímé emise
u odvětví způsobilých pro kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů (tj. hliník, vodík, železo a ocel – viz kapitola 8.1).

Přechodné období, během něhož dovozci vykazují emise, ale zatím nejsou povinni provádět platby, začalo v říjnu 2023 a potrvá do konce roku 2025, než bude postupně zaveden nový režim.

5.2. Riziko úniku uhlíku u výrobků vyrobených v odvětvích v EU, na něž se vztahuje CBAM, určených na vývoz

Výrobky vyrobené v EU v odvětvích, na něž se vztahuje CBAM, určené na vývoz by mohly na trzích třetích zemí čelit konkurenční nevýhodě, pokud by konkurovaly výrobkům, na které se nevztahuje rovnocenné stanovení cen uhlíku. Podle čl. 10a odst. 1a směrnice o systému ETS je v rámci své výroční zprávy o fungování evropského trhu s uhlíkem (tato zpráva) Komise povinna posoudit riziko úniku uhlíku u zboží vyráběného v odvětvích v EU, na něž se vztahuje CBAM, vyváženého do třetích zemí, které neuplatňují systém EU ETS nebo podobný mechanismus stanovování cen uhlíku.

Komise zahájila své posouzení ve 3. čtvrtletí 2024[30] a tato zpráva obsahuje prvotní zjištění. Výběr metriky a metodiky bude pro budoucí hodnocení dále upřesněn, aby bylo možné sledovat potenciální riziko úniku uhlíku způsobem, který lze v průběhu času aktualizovat[31]. Prvotní zjištění nelze považovat za definitivní, protože CBAM se stále nachází v přechodné fázi. Komise však bude i nadále posuzovat únik uhlíku v případě vývozu

[30] Referenční číslo smlouvy CLIMA/A4/FWC/2023/0002/RICARDO.

[31] Toto posouzení nezmění výsledek posouzení za účelem stanovení seznamu týkajícího se úniku uhlíku pro období 2021–2030 na úrovni čtyřmístného číselného kódu NACE.

během postupného zavádění CBAM (a postupného rušení bezplatných povolenek), jak požaduje směrnice o systému ETS a nařízení o CBAM.

Po dokončení analytické činnosti budou zveřejněny aktualizované výsledky, které vychází ze širší škály ukazatelů, kvalitativních analýz a zpětné vazby zúčastněných stran. Další hodnocení se budou týkat úlohy a zrychleného zavádění vodíku, jakož i vývoje souvisejícího s obchodními toky a obsaženými emisemi zboží vyrobeného v odvětvích, na něž se vztahuje CBAM, na celosvětovém trhu. Komise bude nadále posuzovat otázku rizika úniku uhlíku v případě vývozu, neboť CBAM vstupuje do své konečné fáze, a podá o ní zprávu do ledna 2028, jak požaduje čl. 30 odst. 6 nařízení o CBAM.

Počáteční posouzení se zaměřilo na porovnání intenzity emisí v EU (vyjádřené v kg CO_2 ekv. na 1 EUR jejich výrobní hodnoty)[32] a intenzity vývozu (hodnota vývozu vydělená součtem hodnoty výroby a hodnoty dovozu)[33]. Graf 3 porovnává oba ukazatele na úrovni osmimístného číselného kódu (KN)[34]. Čím vyšší je intenzita vývozu a intenzita emisí zboží, na něž se vztahuje CBAM, tím citlivější je vývoz tohoto zboží na vyšší ceny uhlíku a tím zranitelnější může být vůči potenciálnímu riziku úniku uhlíku v případě příslušných rozdílů ve skutečných cenách uhlíku ve třetích zemích.

Velikost bublin v grafu 3 představuje kombinovanou hodnotu vynásobení intenzity vývozu s intenzitou emisí pro každé zboží, na něž se vztahuje CBAM. Tato kombinovaná hodnota ukazatele na úrovni osmimístného číselného kódu může vypovídat o celkové citlivosti vývozu na stanovování cen uhlíku. Není však přímo srovnatelná s ukazatelem úniku uhlíku použitým za účelem stanovení seznamu týkajícího se úniku uhlíku pro období 2021–2030, který je více agregovaný (úroveň čtyřmístného číselného kódu) a není zaměřen výslovně na vývoz[35]. Prvotní poznatky z předběžných výsledků zahrnují:

[32] Hodnoty intenzity emisí byly převzaty z publikací Společného výzkumného střediska (2023) Greenhouse gas emission intensities of the steel, fertilisers, aluminium and cement industries in the EU and its main trading partners (Intenzita emisí skleníkových plynů v odvětvích oceli, hnojiv, hliníku a cementu v EU a u jejích hlavních obchodních partnerů) a Estimation of the global average GHG emission intensity of hydrogen production (Odhad celosvětové průměrné intenzity emisí skleníkových plynů z výroby vodíku). Tyto hodnoty pro zboží, na něž se vztahuje CBAM, byly v případě přímých i nepřímých emisí následně vynásobeny údaji PRODCOM z roku 2019 o objemu prodané výroby a vyděleny údaji PRODCOM z roku 2019 o hodnotě prodané výroby. Hodnota intenzity skleníkových plynů pro vodík byla vypočtena na základě údajů z roku 2021.
Autor potvrdil, že se neočekává, že by se tato hodnota výrazně změnila, a proto se v posouzení předpokládá, že stejná hodnota by platila i pro rok 2019.

[33] V případě hodnot výroby, dovozu a vývozu byly použity údaje PRODCOM z roku 2022.

[34] Než bude možné dospět ke konečným závěrům ohledně stavu rizika úniku uhlíku u zboží, na něž se vztahuje CBAM, bude nutné získat další informace, například o obchodních modelech se třetími zeměmi a o cenách CO_2 uplatňovaných v zahraničí.

[35] Hodnoty kombinovaných ukazatelů na úrovni osmimístného číselného kódu jsou nižší než hodnoty ukazatele úniku uhlíku vypočtené na úrovni čtyřmístného číselného kódu, neboť intenzita obchodu se týká pouze vývozu a údaje o hrubé přidané hodnotě (HPH) jsou nahrazeny hodnotou výroby (která je ve srovnání s ní nižší), a proto nelze na hodnoty kombinovaných ukazatelů vypočtené pro zboží, na něž se vztahuje CBAM, na úrovni osmimístného číselného kódu přímo uplatnit prahovou hodnotu 0,2, která byla použita v seznamu týkajícím se úniku uhlíku pro období 2021–2030 ke stanovení odvětví nebo pododvětví ohrožených únikem uhlíku.

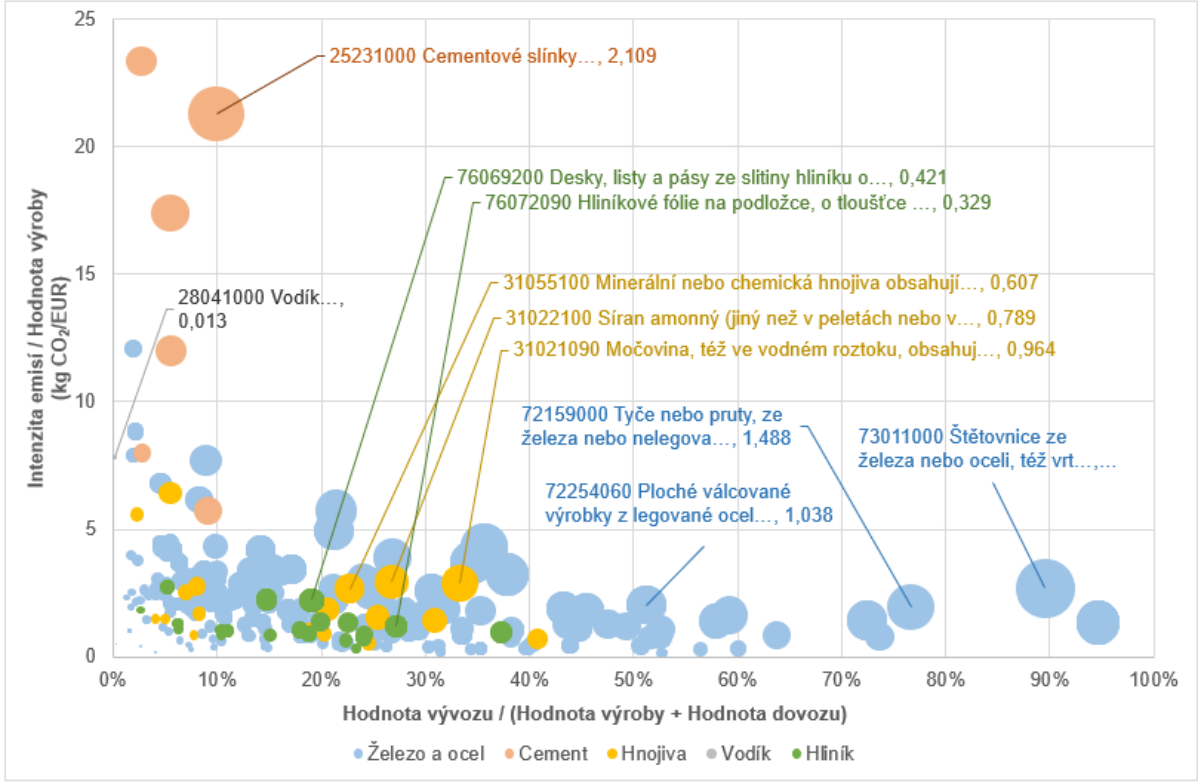
- Do kvadrantu, který vykazuje vysokou intenzitu emisí i vývozu, nespadá žádný výrobek. S výrobky s vysokou intenzitou emisí se obchoduje málo. Všechny výrobky s vysokou intenzitou vývozu mají relativně nízkou intenzitu emisí.

- Intenzita emisí vodíku (šedý kroužek) je poměrně vysoká, ale intenzita vývozu vodíku je velmi nízká, což vede k tomu, že je hodnota kombinovaného ukazatele nízká (0,013). S dalším zaváděním vodíku vyráběného z obnovitelných zdrojů energie by se však tyto trendy mohly obrátit v závislosti na tom, jak se bude vyvíjet trh s vodíkem z obnovitelných zdrojů.

- Se zbožím z odvětví cementu (oranžové kroužky) se obchoduje méně často. Cementový slínek, který je vstupním výrobkem s vysokou intenzitou emisí, se však přepravuje snadněji než cement. Je třeba to dále prozkoumat, neboť v současnosti vykazuje vysokou hodnotu kombinovaného ukazatele (2,109).

- Mnohá hnojiva (žluté kroužky), hliník (zelené kroužky) a ocelové výrobky (modré kroužky) mají nižší hodnoty intenzity emisí než výrobky na bázi vodíku a cementu, jsou ale mnohem častěji vyváženy, což vede k relativně vysokým kombinovaným hodnotám ukazatelů.

Kombinované hodnoty ukazatelů u vybraných výrobků, na něž se vztahuje CBAM, z každého zahrnutého průmyslového odvětví jsou uvedeny pouze pro ilustraci. Nebyla stanovena žádná prahová hodnota, která by omezovala povahu zboží, na něž se vztahuje CBAM a jež má být kvantitativně i kvalitativně posouzeno z hlediska možného rizika úniku uhlíku.

Graf 3. Srovnání hodnot intenzity vývozu a intenzity emisí výrobků, na něž se vztahuje CBAM

6. Trh s uhlíkem v EU

6.1. Zajišťování rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou

Rezerva tržní stability je dlouhodobé řešení strukturální nerovnováhy mezi nabídkou povolenek a poptávkou po nich na trhu s uhlíkem v EU na počátku třetí fáze. V roce 2013 na trhu existoval přebytek ve výši 2,1 miliardy povolenek, který se díky rezervě tržní stability podařilo snížit. Rezerva rovněž zlepšuje krátkodobou rovnováhu na trhu, a tím jej činí odolnějším vůči náhlým šokům v oblasti nabídky a poptávky, například v důsledku hospodářského poklesu způsobeného pandemií COVID-19 v roce 2020.

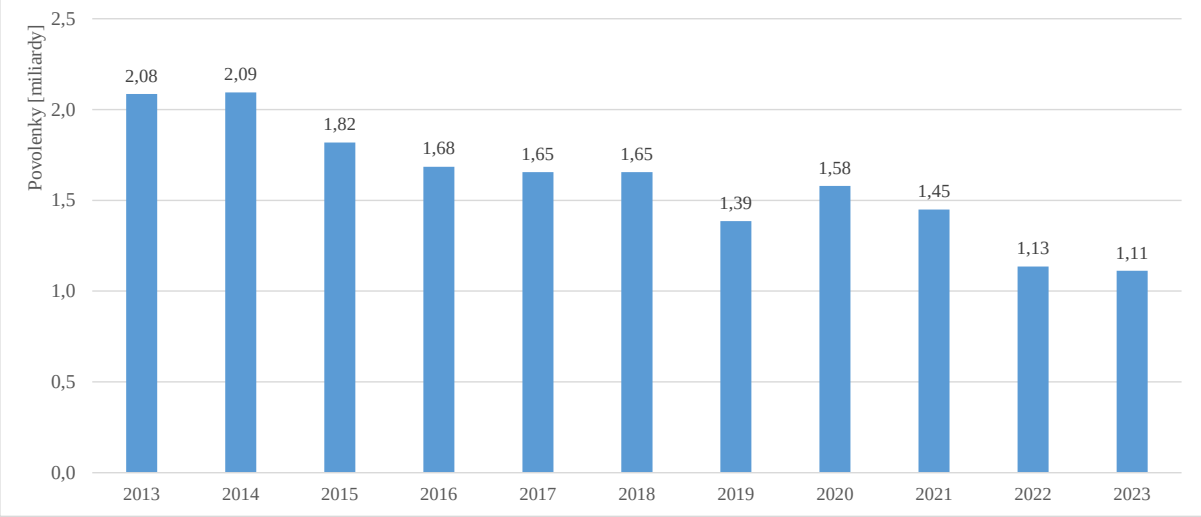
Rezerva tržní stability upravuje nabídku povolenek na trhu s uhlíkem v EU podle předem stanovených prahových hodnot celkového počtu povolenek v oběhu. Na základě úrovně celkového počtu povolenek v oběhu jsou povolenky buď stahovány z dražeb a umisťovány do rezervy, nebo uvolňovány z rezervy a draženy. Tímto způsobem rezerva tržní stability podporuje rovnováhu a odolnost vůči šokům v oblasti nabídky a poptávky, což umožňuje hladké fungování trhu s uhlíkem v EU. Rezerva začala fungovat v roce 2019 a od té doby jsou povolenky každý rok stahovány z oběhu.

Komise každoročně zveřejňuje celkový počet povolenek v oběhu. Tento počet se vypočítává za předchozí rok, přičemž úpravy nabídky se provádějí v průběhu 12 měsíců následujících po jeho zveřejnění a v závislosti na konkrétním klíči. Dne 1. června 2024 zveřejnila Komise sdělení o celkovém počtu povolenek

v oběhu pro rok 2023[36]. To zohledňuje změny provedené v rámci balíčku „Fit for 55“ za účelem posílení rezervy, a to jak formou revize směrnice o systému ETS, tak rozhodnutí o rezervě tržní stability.

V roce 2023 představoval celkový počet povolenek v oběhu 1,11 miliardy povolenek, což je ve srovnání s rokem 2022 méně, ale stále nad prahovou hodnotou, která aktivuje rezervu. V důsledku toho bude od září 2024 do srpna 2025 z dražeb staženo 267 milionů povolenek (24 % celkového počtu povolenek v oběhu). Od roku 2023 rezerva tržní stability zneplatňuje povolenky, které jsou v její držbě a přesahují určitou prahovou hodnotu. Od roku 2024 je použitelná prahová hodnota stanovena na 400 milionů povolenek. K 1. lednu 2024 bylo v rámci rezervy tržní stability zneplatněno 382 milionů povolenek a v rezervě zůstalo 400 milionů povolenek. Od roku 2023 bylo v rámci rezervy tržní stability zneplatněno celkem 2,9 miliardy povolenek.

Graf 4 znázorňuje vývoj přebytku povolenek na trhu s uhlíkem v EU od roku 2013. Příspěvky jednotlivých států do rezervy tržní stability jsou uvedeny v tabulce B v oddíle II doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise.

Graf 4. Přebytek povolenek v systému EU ETS (2013–2023)

6.2. Dobrovolné zrušení

Ustanovení čl. 12 odst. 4 směrnice o systému ETS se týká zrušení povolenek členskými státy v případě uzavření kapacity výroby elektřiny na jejich území v důsledku dodatečných vnitrostátních opatření. V takovém případě musí dotyčný členský stát informovat Komisi o zamýšleném zrušení. Zrušení se provede snížením celkového množství povolenek, které má příslušný členský stát vydražit, a toto množství je omezeno maximálně na součet ověřených emisí ze zařízení, které se uzavírá, za období pěti let před

[36] Sdělení Komise – Zveřejnění celkového počtu povolenek v oběhu v roce 2023 pro účely rezervy tržní stability v rámci systému EU pro obchodování s emisemi zřízeného směrnicí 2003/87/ES (Úř. věst. C 2024/3415, 3.6.2024).

uzavřením. Postup pro toto zrušení povolenek je stanoven v článku 25 nařízení o dražbě povolenek.

V prosinci 2023 oznámilo Německo svůj záměr dobrovolně zrušit povolenky spojené s uzavřením dvou elektráren v roce 2022 v rámci politiky postupného ukončování těžby uhlí. Oznámený počet povolenek, které mají být zrušeny, bude teprve stanoven. Komise tato oznámení zveřejnila na svých internetových stránkách[37].

Ke zrušení by mělo dojít v letech 2025 až 2030. Přesný počet povolenek, které mají být v souvislosti s oznámením zrušeny, může být sdělen Komisi každý rok. Lhůta pro první oznámení je stanovena na 31. května 2025. Metodika výpočtu celkového počtu povolenek, které mají být zrušeny, je součástí oznámení a zohledňuje emise z nahrazení výroby elektřiny na trhu s elektřinou, jakož i fungování rezervy tržní stability.

6.3. Dozor nad trhem

Trh s uhlíkem v EU podléhá přísným pravidlům pro dozor nad trhem, která jsou zakotvena v pravidlech finančních trhů EU. Skládá se z primárního trhu, na němž jsou emisní povolenky vydraženy účastníkům trhu, a ze sekundárního trhu, na němž se mezi účastníky trhu obchoduje se spotovými a derivátovými smlouvami na emisní povolenky. Jak spotové emisní povolenky, tak deriváty emisních povolenek jsou klasifikovány jako finanční nástroje podle směrnice MiFID II – směrnice o trzích finančních nástrojů (směrnice 2014/65/EU)[38]. Tato klasifikace se promítá i do sekundárních právních předpisů, včetně nařízení o dražbě povolenek, jímž se řídí primární trh (dražby povolenek).

Dozor nad trhem vykonávají společně finanční orgány všech členských států[39], které koordinuje evropský regulátor, Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA). Orgán ESMA sleduje chování účastníků trhu prostřednictvím rozsáhlých požadavků na podávání zpráv a transparentnost. Nařízení o zneužívání trhu (nařízení (EU) č. 596/2014)[40] navíc zavazuje účastníky trhu, aby ihned hlásili podezřelé pokyny a obchody. Vnitrostátní orgány pak mají pravomoc reagovat na zjištěné zneužití trhu nápravným opatřením nebo pokutami.

V rámci revize směrnice o systému ETS z roku 2023 bylo dohodnuto několik změn, které mají dále zlepšit transparentnost trhu s uhlíkem v EU. Orgán ESMA byl požádán, aby prováděl pravidelné posuzování fungování trhu. Dne 31. srpna 2023 orgán ESMA zveřejnil „Zprávu o

[37] Notification by Germany of voluntary cancellation for plants closed in 2022 (Oznámení Německa o dobrovolném zrušení elektráren uzavřených v roce 2022), GŘ pro oblast klimatu, 2.5.2024.

[38] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů (Úř. věst. L 173, 12.6.2014). Viz konsolidované znění.

[39] Viz seznam příslušných vnitrostátních orgánů pro účely nařízení o zneužívání trhu na internetových stránkách orgánu ESMA.

[40] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. dubna 2014 o zneužívání trhu (Úř. věst. L 173, 12.6.2014). Viz konsolidované znění.

trendech, rizicích a slabých místech v roce 2023“, v níž došel k závěru, že trh s uhlíkem v EU zůstal v roce 2023 stabilní a nadále fungoval v souladu se základními zásadami trhu.

Dne 7. října 2024 zveřejnil orgán ESMA aktualizovanou zprávu o monitorování trhu s uhlíkem v EU[41]. Zpráva obsahuje nejnovější analýzu trhu s uhlíkem, která vychází z údajů za rok 2023. Zpráva neodhaluje žádný významný problém ve fungování trhu. Jako důležité zásady trhu pro jeho vývoj uvádí dekarbonizaci odvětví energetiky a průmyslovou činnost.

Orgán ESMA rovněž poukázal na relativní koncentraci dražeb, která je způsobena tím, že provozovatelé upřednostňují získávání povolenek prostřednictvím finančních zprostředkovatelů. Orgán ESMA vysvětlil, že obchodování na sekundárních trzích probíhá především prostřednictvím derivátů v souladu s ročním cyklem dodržování souladu se systémem EU ETS, kdy podniky nefinančního sektoru drží dlouhé pozice (pro účely dodržování předpisů), zatímco banky a investiční podniky drží krátké pozice. Zpráva zdůrazňuje, že většina doporučení ze zprávy orgánu ESMA z roku 2022, která byla zaměřena na posílení transparentnost trhu s uhlíkem, byla provedena.

Orgán ESMA rovněž zdůraznil, že je důležité, aby byly identifikační kódy právnických osob (LEI) dostupné pro subjekty v registru Unie, a vyzývá národní správce k dalšímu úsilí o zajištění včasného provedení požadavku na registraci kódů LEI. To je důležité zejména v roce 2024, kdy se počet držitelů účtů v důsledku rozšíření systému EU ETS zvýší. Orgán ESMA se domnívá, že v tomto ohledu je třeba provést další analýzu a monitorování trhu s uhlíkem.

Ačkoli pro otevření účtu v registru Unie není povinné mít kód LEI, subjekty, které toto kód mají, jsou povinny tuto informaci při otevření účtu v registru Unie nahlásit. Kromě toho novela nařízení o registru z roku 2023 (nařízení (EU) 2019/1122)[42] vyžaduje, aby národní správci do konce roku 2024 přezkoumali účty, které neobsahují informace o identifikačním kódu právnické osoby nebo statusu obchodního systému nebo ústřední protistrany podle tabulky III-I přílohy III nařízení.

Dne 28. března 2024 vstoupila v platnost revidovaná směrnice MiFID II[43], MiFIR – nařízení o trzích finančních nástrojů (nařízení (EU) 2024/791)[44], která dále posiluje pravidla pro finanční trhy, transparentnost a dohled. Článek 57 nařízení MiFIR rozšiřuje kontroly řízení pozic na obchodní systémy, které obchodují s deriváty na emisní povolenky. Článek 58 nařízení MiFIR mění rozsah podávání zpráv o pozicích u obchodních systémů a investičních podniků tím, že z

[41] ESMA Market Report on EU Carbon Markets - 2024 (Zpráva orgánu ESMA o trzích s uhlíkem v EU – 2024) (ESMA50-43599798-10379, 7.10.2024).

[42] Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1122 ze dne 12. března 2019, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o fungování registru Unie (Úř. věst. L 177, 2.7.2019). Viz konsolidované znění.

[43] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/790 ze dne 28. února 2024, kterou se mění směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů (Úř. věst. L, 2024/790, 8.3.2024). Viz konsolidované znění.

[44] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/791 ze dne 28. února 2024, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 600/2014 ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů (Úř. věst. L, 2024/791, 8.3.2024). Viz konsolidované znění.

něj vylučuje emisní povolenky, a zavádí novou povinnost předkládat dvakrát týdně zprávu o pozicích[45], čímž zvyšuje transparentnost obchodování s emisními povolenkami a jejich deriváty.

Nová pravidla rovněž vyžadují, aby Komise do 31. července 2025 provedla komplexní posouzení vhodnosti celkového rámce pravidel pro trhy s komoditními deriváty, který zahrnuje emisní povolenky a související derivátové produkty. Toto posouzení zváží, zda režimy limitů pozic a kontroly řízení pozic pomáhají předcházet zneužívání trhu a podporují řádné podmínky tvorby cen a vypořádání. Komise rovněž posoudí kritéria pro určení, kdy má být na úrovni skupiny činnost považována za doplňkovou k hlavní podnikatelské činnosti, s přihlédnutím k likviditě a řádnému fungování trhů s komoditními deriváty, včetně obchodování s emisními povolenkami a jejich deriváty. Komise by dále měla posoudit, do jaké míry by se údaje o transakcích na trzích s komoditními deriváty nebo deriváty emisních povolenek mohly shromažďovat na úrovni jediného subjektu pro shromažďování údajů a harmonizovat v rámci nařízení MiFIR a nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (nařízení (EU) č. 648/2012)[46] a určit, které údaje o transakcích by byly relevantní pro veřejnost a jak by se tyto údaje o transakcích měly co nejlépe šířit.

V návaznosti na nová pravidla zveřejnil orgán ESMA dne 24. května 2024 konzultační dokument[47] o komoditních derivátech, který se týká všech klíčových změn technických norem souvisejících s přezkumem směrnice MiFID II pro komoditní deriváty. Žádá zúčastněné strany o vyjádření k navrhovaným změnám. Na základě zpětné vazby z této veřejné konzultace se očekává, že orgán ESMA dokončí zprávu do konce roku 2024 a na jejím základě může navrhnout změny úrovně 2.

7. Trendy v oblasti emisí

V roce 2023 činily celkové emise v systému EU ETS 1 149,1 milionu tun CO_2 ekv. (tj. méně než 1 361,9 milionu tun CO_2 ekv. v roce 2022). Emise z elektráren a průmyslových zařízení představovaly 1 095,9 milionu tun CO_2 ekv., což je o 16,5 % méně než v roce 2022. Jedná se o dosud nejvyšší snížení těchto emisí.

Díky tomuto vývoji jsou nyní emise ze zařízení, na která se vztahuje systém ETS, přibližně o 47,6 % nižší než v roce 2005 a jsou na dobré cestě k dosažení cíle pro rok 2030, který činí – 62 %. Pozorovaný trend potvrzuje účinnost a účelnost systému EU ETS jako jednoho z hlavních politických stimulů pro dekarbonizaci evropského hospodářství.

[45] Povinnost zveřejňovat dvě zprávy se týká pouze obchodních systémů, které nabízejí jak futures, tak opce. Obchodní systémy nabízející pouze futures budou nadále zveřejňovat pouze jednu zprávu.

[46] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. července 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (Úř. věst. L 201, 27.7.2012). Viz konsolidované znění.

[47] Consultation Paper on the amendments to certain technical standards for commodity derivatives (Konzultační dokument o změnách některých technických norem pro komoditní deriváty), ESMA, 24.5.2024.

Největší zásluhu na rekordním poklesu emisí v systému EU ETS má odvětví energetiky, kde emise z výroby elektřiny a tepla klesly o 24 % ve srovnání s rokem 2022. Tento pokles je způsoben zejména výrazným nárůstem výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů (především větrné a solární energie) a nahrazením uhlí plynem při výrobě elektřiny, k čemuž přispěly udržitelné průměrné ceny uhlíku v roce 2023 vyšší než 80 EUR za tunu CO_2.

V roce 2023 byla energie z obnovitelných zdrojů hlavním zdrojem elektřiny v EU a představovala 44,7 % veškeré výroby elektřiny[48]. Současně se výroba elektřiny z fosilních paliv snížila o 19,7 % oproti roku 2022 a na celkové výrobě elektřiny se podílela 32,5 %.

S novou kapacitou solární energie o objemu 56 GW instalovanou v roce 2023 dosáhla EU dalšího rekordu, když překonala 40 GW instalovaných v roce 2022. Souhrnná instalovaná kapacita větrných elektráren na pevnině a na moři v EU dosáhla 221 GW (201 GW na pevnině; 19 GW na moři), přičemž v roce 2023 bude instalováno 16 GW. Větrná energie předstihla zemní plyn a stala se druhou nejrozšířenější technologií výroby elektřiny v EU hned po jaderné energii[49].

Snížení emisí v odvětví energetiky bylo, i když v menší míře, způsobeno rovněž oživením v oblasti vodních elektráren v důsledku příznivějších klimatických podmínek a jaderné energie a celkovým snížením výroby elektřiny o 2 %[50]. Počáteční náznaky ukazují, že v první polovině roku 2024 bude přibližně 50 % výroby elektřiny pocházet z obnovitelných zdrojů, přičemž větrná a solární energie budou vyrábět více elektřiny než fosilní paliva dohromady[51].

V energeticky náročných průmyslových odvětvích bylo zaznamenáno snížení emisí o 7,5 % oproti roku 2022, a to v důsledku kombinace snížení výroby a zvýšení účinnosti. Úrovně výstupu pro zařízení v oblasti působnosti systému EU ETS nebyly v době zveřejnění k dispozici. Statistiky průmyslové výroby Eurostatu ukazují, že celková průmyslová výroba v roce 2023 mírně poklesla, ale zůstává vyšší než v letech 2019 a 2021 (tj. bezprostředně před pandemií COVID-19 a ruskou invazí na Ukrajinu).

Tabulka 4 ukazuje trend emisí z elektráren a průmyslových zařízení v rámci systému ETS od roku 2019. O ověřených emisích z letecké dopravy se pojednává v kapitole 9.

[48] Renewables take the lead in power generation in 2023 (Obnovitelné zdroje převezmou v roce 2023 vedoucí postavení ve výrobě elektřiny), GŘ Eurostat, 27.6.2024.

[49] COM(2024) 404 final – Zpráva o stavu energetické unie (podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu), 11.9.2024.

[50] Znamená čistou výroby elektřiny v EU-27 a Norsku podle údajů Eurostatu.

[51] E. Graham a N. Fulghum (2024), Wind and solar overtake EU fossil fuels in the first half of 2024 (V první polovině roku 2024 překonají vítr a slunce v EU fosilní paliva), 30.7.2024, EMBER.

Tabulka 4. Ověřené emise ze zařízení v rámci systému EU ETS (2019–2023) [v milionech tun CO_2 ekv.]. Údaje získané z registru EU ke dni 30. června 2024.

Rok	2019	2020	2021	2022	2023
Ověřené emise – zařízení	1 530	1 356 (1 253 bez Spojeného království)	1 337	1 313	1 096
Meziroční změna	–9,1 %	–11,4 %	–1,4 % (6,6 % bez Spojeného království)	–1,8 %	–16,5 %
Ověřené emise – výroba elektřiny a tepla	822	696 (653 bez Spojeného království)	708	725	552
Meziroční změna	–14,7 %	–15,3 %	1,6 % (8,5 % bez Spojeného království)	2,4 %	–23,9 %
Ověřené emise – průmyslová výroba	708	660 (601 bez Spojeného království)	629	589	544
Meziroční změna	–1,6 %	–6,9 %	–4,7 % (4,7 % bez Spojeného království)	–6,4 %	–7,5 %

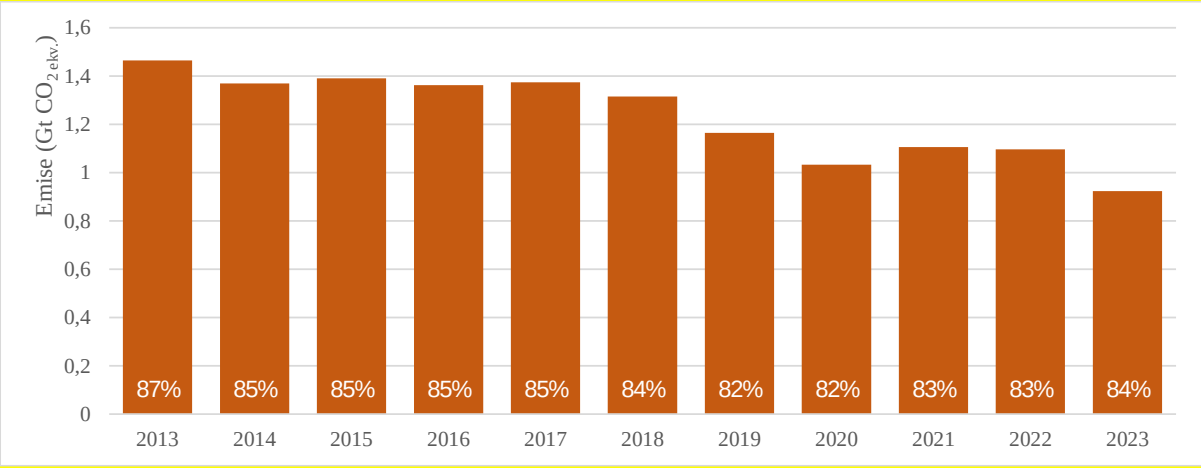
Graf 5 a graf 6 znázorňují trendy emisí ze spalování fosilních paliv v zařízeních, na něž se vztahuje systém EU ETS, jako podíl na celkových emisích zařízení a podle druhu paliva[52]. Ne všechny emise v rámci systému ETS pocházejí ze spalování fosilních paliv, některé emise pocházejí přímo z průmyslových procesů. Graf 5 ukazuje podíl emisí ze spalování fosilních paliv na celkových emisích zařízení. Graf 6 uvádí rozdělení emisí ze spalování podle druhu paliva.

Celkově emise klesají, a to díky dekarbonizaci odvětví energetiky (viz kapitola 7) – zavádění obnovitelných zdrojů energie, nahrazování uhlí zemním plynem a rostoucímu využívání biomasy[53]. Jak je znázorněno v grafu 6, trend zvýšeného využívání černého uhlí pozorovaný v

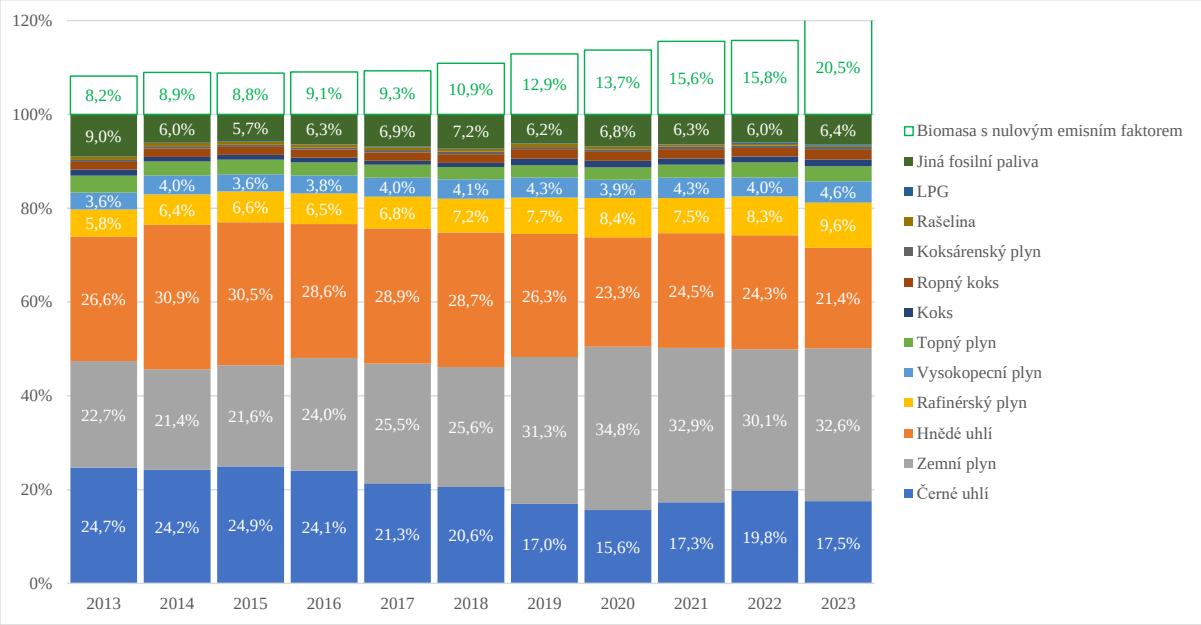
[52] Tato analýza se opírá o údaje o provádění systému EU ETS, které země každoročně oznamují podle článku 21 směrnice o systému ETS (lhůta je 30. června). Do 25. října 2024, kdy byla tato zpráva dokončena, Itálie stále nepředložila zprávu za rok 2023. Vzhledem k tomu, že pro Itálii nejsou k dispozici nejnovější údaje, jsou v této kapitole jako zástupné použity údaje vykázané Itálií za rok 2022, aby bylo možné provést meziroční srovnání. Pro všechny ostatní země jsou použity údaje za rok 2023.

[53] Nulové emise z biomasy představují 20,5 % emisí ze zařízení v systému ETS v roce 2023.

roce 2022 (v souvislosti se zvýšením cen zemního plynu v důsledku ruské invaze na Ukrajinu) se v roce 2023 z větší části obrátil. EU se mezitím rovněž podařilo dosáhnout snížení poptávky po zemním plynu v období od srpna 2022 do května 2024 o 18 %[54].

Graf 5. Trend celkových emisí ze spalování fosilních paliv v zařízeních, na něž se vztahuje systém EU ETS (2013–2023). Popisky udávají procentní podíl na celkových emisích zařízení.

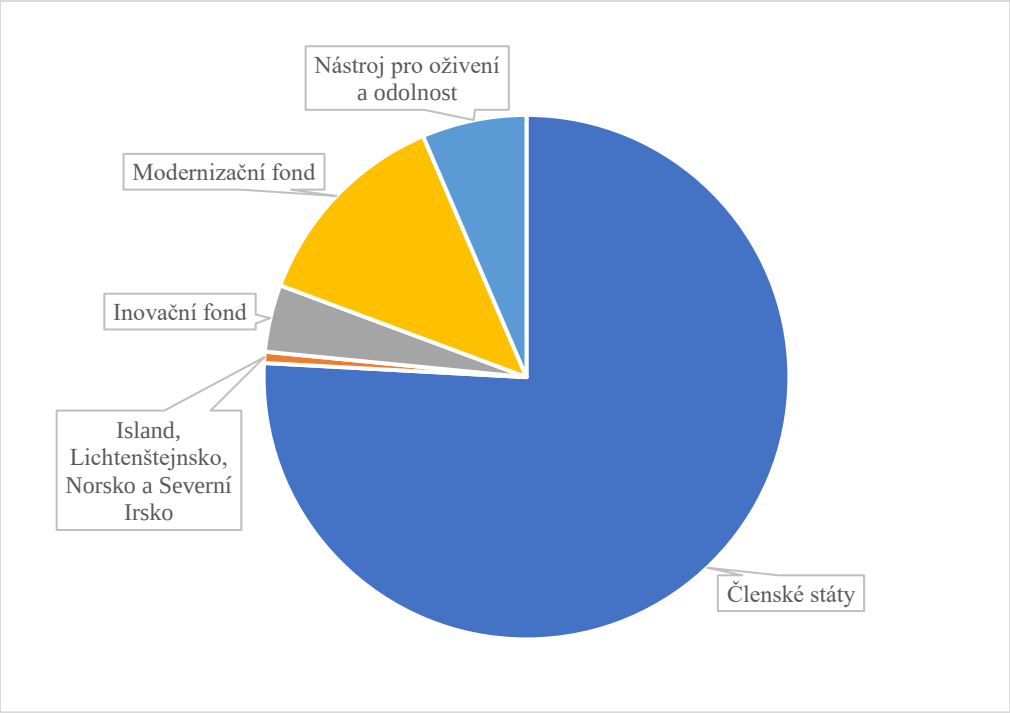
Graf 6. Trend podílu emisí ze spalování různých paliv v zařízeních, na něž se vztahuje EU ETS (2013–2023). Popisky udávají procentní podíl na celkových emisích ze spalování v zařízeních. Popisky se nezobrazují, pokud emise ze spalování určitého paliva nikdy nepřekročí podíl 3 %. Ostatní fosilní paliva znamenají paliva, která nejsou uvedena v legendě. Emise ze spalování biomasy jsou v rámci systému EU ETS nulové, proto jsou uvedeny nad celkovými emisemi ze spalování v zařízeních.*

8. Výnosy ze systému EU ETS

Prodej povolenek v dražbách EU ETS přináší členským státům značné výnosy na podporu opatření v oblasti klimatu a energetické transformace. V roce 2023 celkové výnosy z dražeb

[54] Zpráva o stavu energetické unie pro rok 2024 – viz poznámka pod čarou 49.

činily 43,6 miliardy EUR. Z toho 33 miliard EUR obdržely přímo členské státy a 0,3 miliardy EUR Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Severní Irsko. Z Inovačního fondu systému ETS a Modernizačního fondu systému ETS bylo poskytnuto 7,4 miliardy EUR a zbývající 2,8 miliardy EUR bylo poskytnuto z Nástroje pro oživení a odolnost, který členské státy využívají k podpoře přechodu na čistou energii a ke zvýšení energetické bezpečnosti, a to prováděním reforem a investic zahrnutých do jejich plánů pro oživení a odolnost. Graf 7 ukazuje rozdělení výnosů z dražeb v roce 2023. Podrobné údaje o výnosech podle jednotlivých zemí a fondů jsou uvedeny v oddíle III přiloženého pracovního dokumentu útvarů Komise.

Graf 7. Rozdělení výnosů z dražeb v rámci systému ETS v roce 2023 mezi vnitrostátní rozpočty, Inovační a Modernizační fond a Nástroj pro oživení a odolnost

S revizí směrnice o systému ETS v roce 2023 se změnila pravidla pro používání výnosů z dražeb. Podle čl. 10 odst. 3 směrnice o systému ETS jsou členské státy od června 2023 povinny použít 100 % získaných výnosů (nebo ekvivalent finanční hodnoty) na podporu opatření v oblasti klimatu a energetické transformace, s výjimkou jakýchkoli výnosů, které členské státy vynakládají na kompenzaci energeticky náročných odvětví za nepřímé náklady na emise uhlíku (viz kapitola 8.1). Konkrétní účely jsou uvedeny v čl. 10 odst. 3 a zahrnují dekarbonizaci průmyslu, energetickou transformaci, čisté technologie, přizpůsobení se změně klimatu, dekarbonizaci odvětví dopravy a opatření pro spravedlivou transformaci. Komise bude dodržování této nové povinnosti pečlivě sledovat s cílem zajistit, že všechny výnosy ze systému ETS budou skutečně vynaloženy na tyto účely.

Tato povinnost se vztahuje na výnosy z dražeb dodatečných povolenek v důsledku zahrnutí námořní dopravy do systému EU ETS, přičemž jsou členské státy vybízeny ke zvýšení svého příspěvku k ochraně, obnově a lepšímu řízení mořských ekosystémů, zejména chráněných mořských oblastí. Členské státy, které získají vyšší objem dodatečných povolenek

vzhledem k vysokému poměru počtu rejdařských společností k počtu obyvatel, by měly odpovídající část využít pro účely související s námořní dopravou.

Členské státy každoročně podávají Komisi zprávu podle nařízení o správě energetické unie (nařízení (EU) 2018/1999)[55] o tom, jak využívají své výnosy ze systému ETS. Tyto zprávy vycházejí ze šablon a jsou veřejně dostupné[56]. Šablony byly aktualizovány v květnu 2024, aby odrážely novou povinnost a shromažďovaly více informací o využití výnosů[57]. Podávání zpráv musí být dostatečně podrobné, aby bylo možné posoudit, zda je dodržen cíl výdajů. V opačném případě může Komise pověřit členský stát, aby informace znovu předložil a odstranil případné nedostatky.

Ačkoli všechny příslušné výnosy ze systému ETS musí směřovat na investice související s klimatem a energetikou, tento rozpočet nemusí být vyčerpán v plné výši v témže roce, kdy byly výnosy vytvořeny. Z výnosů v roce 2023, které mají být použity pro účely podle čl. 10 odst. 3, bylo 72 % vyplaceno již v roce 2023 a další 3 % byla přidělena na konkrétní akce. V budoucích zprávách bude popsáno, jak členské státy využily zbývající prostředky.

Z výnosů ze systému ETS ve výši 33 miliard EUR, které členské státy získaly v roce 2023, podléhá 30,9 miliardy EUR povinnosti podle čl. 10 odst. 3[58]. Bylo vykázáno, že 2,1 miliardy EUR z výnosů v roce 2023 se vynaložilo na financování nepřímých uhlíkových nákladů pro odvětví náročná na elektrickou energii. Členské státy uvedly[59], že z částky 30,9 miliardy EUR již vyplatily 22,2 miliardy EUR a další 0,8 miliardy EUR vyčlenily na účely podle čl. 10 odst. 3. Zbývá tedy ještě přidělit, vyplatit a vykázat přibližně 7,9 miliardy EUR.

Tabulka 5 obsahuje rozdělení výnosů ze systému ETS ve výši 33 miliard EUR, které členské státy získaly v roce 2023. Členské státy rovněž vykázaly částku 1,0 miliardy EUR z výnosů vytvořených v předchozích letech jako výnosy, které byly v roce 2023 přiděleny (0,6 miliardy EUR vyplaceno a 0,4 miliardy EUR nevyčerpáno) na účely podle čl. 10 odst. 3.

[55] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu (Úř. věst. L 328, 21.12.2018).

[56] Use of ETS auctioning revenues - Reporting year 2024 – GovReg (Využití výnosů z dražeb v rámci systému ETS – Vykazovaný rok 2024 – GovReg), Reportnet3, Evropská agentura pro životní prostředí.

[57] Adopted: New templates for Member States' climate reporting, DG Climate Action (Přijaty nové šablony pro podávání zpráv členských států v oblasti klimatu, GŘ pro oblast klimatu), 7.5.2024.

[58] Členské státy byly vyzvány, aby použily alespoň 50 % výnosů získaných do 4. června 2023 na podporu investic do dekarbonizace a energetické transformace. Na výnosy získané od 5. června 2023 se vztahuje povinnost použít 100 % (nebo rovnocennou finanční hodnotu) na podporu dekarbonizace a energetické transformace v odvětvích systému ETS.

[59] Některé země, které spolufinancují opatření z výnosů ze systému ETS, vykazují u spolufinancovaného opatření plnou hodnotu; proto je souhrnná částka jejich opatření vyšší než jejich výnosy. Hodnoty v této kapitole byly o tuto skutečnost upraveny, např. pokud byla souhrnná částka opatření dvojnásobná oproti vytvořeným výnosům, předpokládalo se, že polovina každého opatření a kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů byla uhrazena z výnosů z dražby.

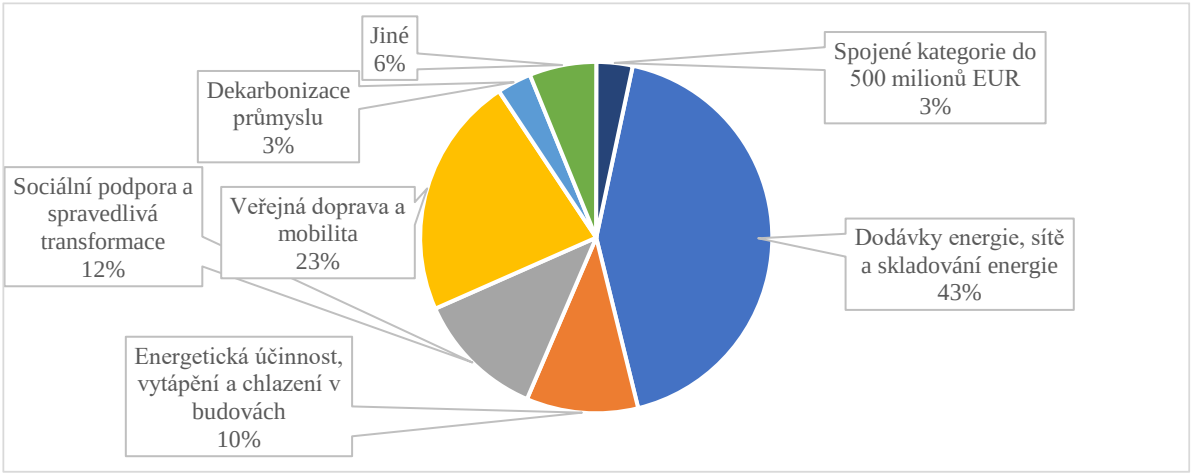
Tabulka 5. Rozdělení výnosů ze systému ETS ve výši 33 miliard EUR, které členské státy získaly v roce 2023

	Výnosy (v miliardách EUR)
Výnosy vykázané jako použité na financování kompenzace za uhlíkové náklady	2,1
Výnosy, na které se vztahuje povinnost podle čl. 10 odst. 3 a které byly vyplaceny v roce 2023	22,2
Výnosy, které členské státy získaly v roce 2023, podléhají povinnosti podle čl. 10 odst. 3 a nebyly vyčerpány	0,8
Výnosy, které členské státy získaly v roce 2023 a které je třeba ještě přidělit, vyplatit a vykázat	7,9

Jak ukazuje graf 8, z výnosů ve výši 22,2 miliardy EUR vykázaných jako vyplacené v roce 2023 na účely podle čl. 10 odst. 3 bylo 9,7 miliardy EUR použito na projekty v kategorii „Dodávky energie, sítě a skladování energie“, 2,3 miliardy EUR na „Energetickou účinnost, vytápění a chlazení v budovách“ a 5,1 miliardy EUR na „Veřejnou dopravu a mobilitu“. Z 323 akcí uvedených v těchto třech kategoriích lze uvést například instalaci fotovoltaického systému v Rumunsku, granty na zlepšení energetické účinnosti pro domácnosti s nízkými příjmy ve Francii a rozšíření sítí metra v Lisabonu a Portu v Portugalsku.

Kromě toho členské státy oznámily, že přidělily 0,7 miliardy EUR na projekty v oblasti životního prostředí v kategorii „Dekarbonizace průmyslu (nízkouhlíkové technologie, zachycování, využití a ukládání uhlíku a energetická účinnost v průmyslových odvětvích kromě odvětví energetiky)“, včetně finanční a technické podpory podnikům ve Valonském regionu v Belgii při jejich přechodu na klimaticky neutrální hospodářství. Členské státy rovněž uvedly, že vyčlenily 2,7 miliardy EUR na „Sociální podporu a spravedlivou transformaci“, což zahrnuje řecký Fond pro energetickou transformaci (zahrnující mimo jiné energetické dotace pro domácnosti s nízkými příjmy, podporu podnikání v přechodových oblastech, programy rekvalifikace a projekty zelené infrastruktury).

Částku 1,4 miliardy EUR v roce 2023 členské státy vykázaly v kategorii „Jiné“, která zahrnuje akce, jež nespadají do žádné jiné kategorie nebo spadají do více kategorií. Příkladem je švédský fond Climate Leap, který podporuje různé projekty v oblasti snižování emisí, bioplynu, biologické rozmanitosti a výzkumu.

Graf 8. Rozdělení výnosů z dražeb v rámci systému ETS v roce 2023 ve výši 22,2 miliardy EUR, které byly vykázány jako vyplacené, podle jednotlivých kategorií. Spojené kategorie do 500 milionů EUR zahrnují (v milionech EUR) silniční dopravu (309), přizpůsobení se změně klimatu (155), mezinárodní účely a mezinárodní financování opatření v oblasti klimatu (110), LULUCF, zemědělství a pohlcování z odvětví půdy (59), administrativní náklady (54), nakládání s odpady (29), námořní dopravu (17), letectví (13) a trvalá pohlcení (3).

Výnosy z dražeb v rámci systému EU ETS jsou zásadním příspěvkem k těmto a mnoha dalším projektům s dopadem na členské státy. Tyto projekty pomohly nejen snížit emise, ale také zajistit spravedlivou ekologickou transformaci. Případové studie 13 projektů (spolu)financovaných z výnosů z dražeb prokazují pozitivní dopad těchto výnosů na transformaci hospodářství spjatou s klimatem v EU[60]. Důležité je, že členské státy musí vyvinout úsilí, aby zajistily zviditelnění zdroje financování akcí nebo projektů financovaných z výnosů ze systému ETS, aby se poukázalo na příspěvek systému EU ETS k postupné dekarbonizaci a spravedlivé transformaci. To chybí u většiny akcí vykázaných za rok 2023 a Komise se snaží na to navázat.

Přehled toho, jak jednotlivé členské státy využily své výnosy ze systému ETS, je uveden v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je přiložen ke zprávě o pokroku opatření v oblasti klimatu pro rok 2024[61].

8.1. Kompenzace za nepřímé náklady

Členské státy mohou některým odvětvím náročným na elektrickou energii, na něž se vztahuje systém EU ETS, poskytnout státní podporu na kompenzaci uhlíkových nákladů vzešlých z nepřímých emisí, zejména nákladů vyplývajících z vyšších cen elektrické energie v důsledku toho, že energetické společnosti přenášejí náklady na nákup povolenek na firemní spotřebitele. Komise přijala pokyny pro přidělování státní podpory v rámci systému EU ETS s cílem harmonizovat provádění této podpory jednotlivými členskými státy a minimalizovat narušení

[60] Climate and Energy in the EU, Use of ETS auctioning revenues, Good practices (Klima a energetika v EU, Využití výnosů z dražeb v rámci systému ETS, Osvědčené postupy), Evropská agentura pro životní prostředí, 11.10.2024.

[61] COM(2024) 498 – Zpráva o pokroku při provádění opatření v oblasti klimatu za rok 2024 a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise (bude zveřejněno).

hospodářské soutěže na jednotném trhu[62].

V roce 2023 kompenzovalo nepřímé náklady vzniklé v roce 2022 patnáct členských států, které své režimy oznámily Komisi za účelem posouzení státní podpory a obdržely potvrzení o jejich slučitelnosti s jednotným trhem. Rakousko, Řecko a Slovinsko zavedly nové programy, zatímco Nizozemsko svůj program pozastavilo[63]. V rámci režimů zavedených členskými státy by příjemci měli část podpory znovu investovat do projektů, které snižují jejich přímou nebo nepřímou uhlíkovou stopu, a tím i jejich vystavení riziku úniku uhlíku.

Členské státy s režimem kompenzace nepřímých nákladů musí do tří měsíců po skončení každého roku zveřejnit celkovou výši vyplacené částky kompenzace, včetně rozdělení dle přijímajících odvětví a pododvětví. Tabulka 6 shrnuje údaje, jež členské státy zveřejnily o kompenzacích vyplacených v roce 2023 za nepřímé náklady vzniklé v roce 2022. Tyto částky jsou porovnány také s výnosy z dražeb v roce 2022.

Celkové platby za nepřímé náklady vyplacené těmito patnácti členskými státy v roce 2023 činily přibližně 3,95 miliardy EUR. To je více než 2,16 miliardy EUR vyplacených v roce 2022, což představuje přibližně 80% nárůst plateb nepřímých nákladů. S tím, jak více členských států zavádělo režimy pro nepřímé náklady, se mírně zvýšil (o 56) počet zařízení, která obdržela kompenzaci.

Kompenzace nepřímých uhlíkových nákladů v daném roce vychází z forwardových cen povolenek v předchozím roce. Kompenzace vyplacená v roce 2023 na náklady vzniklé v roce 2022 proto vychází z průměrné forwardové ceny v roce 2021. Tato cena byla 54,1 EUR, což je více než dvojnásobek částky 25,09 EUR použité na kompenzace nepřímých nákladů vzniklých v roce 2021. Tato forwardová cena se od té doby zvýšila, a to na více než 80 EUR v letech 2022 a 2023, což znamená, že kompenzace za nepřímé náklady vzniklé v letech 2023 a 2024 bude vycházet z vyšší ceny uhlíku. Režimy kompenzace nepřímých nákladů mají obvykle maximální rozpočet vypočtený na celé období uplatňování (které u většiny členských států zahrnuje období 2021–2030).

Platby za nepřímé náklady se zvýšily i v relativním vyjádření. Celkové platby za nepřímé náklady vzniklé v roce 2022 se rovnaly 16 % výnosů z dražeb v roce 2022, které získalo 15 členských států, zatímco v roce 2021 dosáhly platby 10 % výnosů získaných v tomto roce třinácti členskými státy, které poskytly kompenzace pro tentýž rok. Do značné míry se na tom podílelo

[62] Pokyny k některým opatřením státní podpory v souvislosti se systémem obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů po roce 2021 (Úř. věst. C 317, 25.9.2020).

[63] Portugalsko navíc na konci roku 2022 přijalo režim pro nepřímé náklady.

snížení absolutního objemu dražených povolenek v roce 2022 a výše zmíněné zvýšení forwardové ceny.

Tabulka 6. Kompenzace vyplacené v roce 2023 z výnosů z dražeb v rámci systému ETS na nepřímé náklady vzniklé v roce 2022

Členský stát	Vyplacené kompenzace nepřímých nákladů vzniklých v roce 2022 [v milionech EUR]	Počet příjemců (zařízení)	Výnosy z dražeb v roce 2022[64] [v milionech EUR]	Relativní výše kompenzace nepřímých nákladů ve srovnání s výnosy z dražeb
Rakousko	184,8	76	375,4	49,2 %
Belgie	186,2	59	649,2	28,7 %
Česko	50,3	21	670,6	7,5 %
Finsko	117,7	49	504,7	23,3 %
Francie	604,2	280	1 834,7	32,9 %
Německo	1 643,7	668	6 772,4	24,3 %
Řecko[65]	171,5	53	1 314,0	13,1 %
Itálie	150,6	251	3 166,1	4,8 %
Lucembursko	25,0	4	4,8	517,0 %
Polsko	372,7	95	4 966,4	7,5 %
Portugalsko[66]	25,0	22	661,6	3,8 %
Rumunsko	145,0	30	482,4	30,1 %
Slovensko	20,9	9	342,4	6,1 %
Slovinsko	26,0	17	170,5	15,3 %
Španělsko	228,8	185	3 186,8	7,2 %

Členské státy, které v kterémkoli roce vynaloží na nepřímé náklady více než 25 % výnosů z dražeb, musí zveřejnit zprávu s vysvětlením, proč tuto prahovou hodnotu překročily. V roce 2023 se většina členských států pohybovala hluboko pod touto hodnotou. Nicméně více než 25 % výnosů z dražeb vynaložilo na platby nepřímých nákladů pět členských států: Belgie,

[64] S vyloučením výnosů z dražeb povolenek pro letectví.

[65] V případě Řecka byly v roce 2023 kromě podpory uvedené v tabulce vyplaceny kompenzace ve výši 86,1 milionu EUR na nepřímé náklady vzniklé v roce 2021.

[66] V případě Portugalska byla v roce 2022 vyplacena 26 zařízením kompenzace nepřímých nákladů vzniklých v roce 2022 ve výši 24,6 milionu EUR, a to nad rámec podpory uvedené v tabulce.

Francie, Lucembursko, Rakousko a Rumunsko. Odůvodnění poskytnutá těmito členskými státy jsou shrnuta níže.

Rakousko oznámilo, že v roce 2022 byl přijat dočasný režim, kdy je povoleno, aby kompenzace překročily prahovou hodnotu 25 %, a to kvůli vysokým cenám elektřiny a ruské invazi na Ukrajinu. V Belgii a Francii byl vysoký podíl výplat výnosů z dražeb přičítán vysokému podílu výroby elektřiny s nízkými emisemi uhlíku v dané zemi, což vedlo k relativně nízkým výnosům z dražeb ve srovnání s podílem průmyslu náročného na elektrickou energii. Rumunsko oznámilo, že prahová hodnota 25 % byla překročena částečně z důvodu zvýšení ceny uhlíku používané pro výpočet plateb.

Výdaje Lucemburska výrazně převýšily jeho celkové výnosy z dražeb. Ačkoli se platby země v roce 2023 zvýšily, zvýšení podílu na výnosech bylo připisováno také poklesu objemu dražeb v zemi, který byl způsoben využíváním povolenek ETS ke kompenzaci emisí v odvětvích, na něž se vztahuje nařízení o sdílení úsilí. Tento postup se označuje jako „flexibilita nařízení o sdílení úsilí“[67]. Celkově Lucembursko získalo v roce 2022 výnosy, které byly o 35 % nižší než v roce 2021. Lucembursko i Rumunsko rovněž uvedly, že převod povolenek do rezervy tržní stability přispěl ke snížení objemu dražených povolenek.

8.2. Inovační fond systému ETS

Inovační fond je jedním z největších světových programů financování zavádění nízkouhlíkových a bezuhlíkových inovativních řešení a technologií v oblasti energetiky, průmyslu a mobility s nulovými emisemi, který je plně financován ze systému EU ETS. Fond poskytuje granty na projekty, jejichž cílem je obchodně využívat inovativní nízkouhlíkové technologie a uvádět na trh průmyslová řešení pro dekarbonizaci Evropy a podporu přechodu ke klimatické neutralitě. S odhadovaným rozpočtem 40 miliard EUR (na základě ceny uhlíku ve výši 75 EUR za tunu CO_2), který má k dispozici, Inovační fond od roku 2020 vyhlásil osm výzev k předkládání návrhů, včetně jedné pro dražby v rámci Evropské vodíkové banky.

O provádění Inovačního fondu podává Komise samostatné podrobnější zprávy. Druhá zpráva o pokroku v provádění Inovačního fondu by měla být zveřejněna ve 4. čtvrtletí 2024[68].

V návaznosti na kolo výzev v roce 2022 byly podepsány grantové dohody týkající se 39 velkých a 15 malých projektů. Na financování inovací, mimo jiné v energeticky náročných průmyslových odvětvích, výrobě vodíku, výrobě energie z obnovitelných zdrojů a výrobě

[67] Nařízení o sdílení úsilí vytváří jednorázovou flexibilitu, díky níž mohou členské státy v období 2021–2030 kolektivně zrušit až 100 milionů povolenek ETS, aby mohly splnit své příslušné cíle v oblasti snižování emisí skleníkových plynů podle tohoto nařízení. Flexibilita se týká členských států, jejichž cíle jsou výrazně vyšší než průměr EU i než jejich potenciál dosáhnout nákladově efektivního snížení, a také členských států, které v roce 2013 nepřidělily průmyslovým zařízením žádné bezplatné povolenky v rámci systému EU ETS (celkem devět zemí): Belgie, Dánsko, Finsko, Irsko, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Rakousko a Švédsko. Zrušení se provádí z objemu dražby příslušného členského státu podle článku 10 směrnice o systému ETS. Způsobilé členské státy oznámily použití 21 641 364 povolenek v rámci flexibility nařízení o sdílení úsilí v období 2021–2023.

[68] Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění inovačního fondu (COM/2022/416 final).

komponentů pro skladování energie a obnovitelné zdroje energie, a na podporu dekarbonizace v sedmnácti zemích bude vyčleněno více než 3,5 miliardy EUR[69]. Přibližně 55 milionů EUR bude sloužit k financování drobných inovací v několika odvětvích, v nichž je snižování emisí obtížné, včetně biopaliv, sklářského a keramického odvětví, cementářského odvětví a odvětví skladování energie a obnovitelných zdrojů energie[70].

Díky projektům z Dánska, Lotyšska, Maďarska a Řecka, kterým byla poskytnuta podpora, se dále zlepšila odvětvová a zeměpisná vyváženost Inovačního fondu. Do června 2024 čítalo celkové portfolio Inovačního fondu 127 projektů, na které buď probíhaly, nebo byly v procesu přípravy grantové smlouvy, a v rámci systému EU ETS na ně bylo vyčleněno 7,35 miliardy EUR[71]. Odhaduje se, že po dokončení tyto projekty během prvních deseti let provozu přinesou úsporu emisí o objemu přibližně 457 milionů tun CO_2 ekv.

Motivace, kterou poskytuje cena uhlíku v rámci systému EU ETS, je u těchto projektů mnohem větší než výše finančních prostředků ze systému EU ETS. Například přínos ze zamezených uhlíkových nákladů, který pro obchodní případy podniků plyne z projektů dosud podpořených z Inovačního fondu, činí přibližně 34 miliardy EUR (uhlíkové náklady, jimž bylo možné zamezit v důsledku nižších emisí, za průměrnou cenu uhlíku 75 EUR za tunu CO_2). To odpovídá logice systému EU ETS, podle níž je cena uhlíku hlavní dlouhodobou pobídkou, zatímco Inovační fond tuto pobídku doplňuje, aby urychlil změnu[72].

Souběžně bylo vybráno 27 neúspěšných projektů z třetího kola výzev (velkého i malého rozsahu), jimž bude poskytnuta podpora rozvoje projektu v rámci Inovačního fondu. Od začátku programu byla poskytnuta podpora na rozvoj 70 projektů, čímž se vytvořil silný zdroj budoucích kvalitních žádostí. Tuto podporu ve výši 24 milionů EUR zajišťuje Evropská investiční banka (EIB).

Výzva Inovačního fondu 2023 pro technologie pro nulové čisté emise (výzva IF23 NZT) byla uzavřena dne 9. dubna 2024 a bylo do ní podáno 337 žádostí. Kromě tří obecných témat týkajících se dekarbonizace, rozdělených na malé, střední a velké projekty, zahrnovala také témata věnovaná výrobě a pilotním projektům v oblasti čistých technologií. Výzva IF23 NZT již odráží rozšířené uplatňování obchodování s emisemi na budovy, silniční dopravu a zejména na námořní dopravu se zvláštními ustanoveními pro urychlení její dekarbonizace, včetně výroby a zavádění paliv z obnovitelných zdrojů a nízkouhlíkových paliv.

[69] Projekty přispějí k dekarbonizaci šestnácti členských států (Belgie, Česko, Dánsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko a Švédsko) a Norska.

[70] 16 grants from the EU's Innovation Fund awarded to projects across Europe (Šestnáct grantů z Inovačního fondu EU udělených projektům v celé Evropě), GŘ pro oblast klimatu, 6.6.2023.

[71] Updated portfolio of projects signed under the Innovation Fund (Aktualizované portfolio projektů podpořených z Inovačního fondu).

[72] 20. bod odůvodnění směrnice 2009/29/ES, potvrzený ve 14. bodě odůvodnění směrnice (EU) 2018/410.

Výsledky výzvy IF23 NZT se očekávají ve 4. čtvrtletí roku 2024 a podpis grantových dohod na začátku roku 2025. Na financování inovativních nízkouhlíkových technologií a technologií pro nulové čisté emise budou poskytnuty přibližně 4 miliardy EUR. Poprvé dojde k tomu, že projekty, které splňují minimální prahové hodnoty u všech kritérií pro udělení, obdrží pečeť STEP (Platforma strategických technologií pro Evropu), která byla zavedena nařízením o STEP (nařízení (EU) 2024/795)[73].
Pečeť je značka kvality EU udělovaná vysoce kvalitním projektům, které přispívají k dosažení cílů STEP. V případě daných projektů usnadní přístup k financování ze strany členských států.

Revize směrnice o systému ETS z roku 2023 zavedla soutěžní nabídková řízení („dražby“) v rámci Inovačního fondu a první pilotní dražba pro výrobu obnovitelného paliva nebiologického původu – vodíku (RFNBO H_2) probíhala od 23. listopadu 2023 do 8. února 2024 (dražba IF23). Dražba IF23 přilákala 132 nabídek ze sedmnácti zemí Evropy, které požadovaly přidělení patnáctinásobku dostupného rozpočtu, což znamená značný převis poptávky. Výsledky hodnocení byly zveřejněny na konci dubna 2024.

V dražbě IF23 bylo vybráno sedm nabídek k přípravě grantových dohod v celkové výši 720 milionů EUR v příspěvcích EU[74]. U vybraných projektů byly předloženy nabídky v rozmezí od 0,37 do 0,48 EUR za kilogram vyrobeného RFNBO H_2. Na základě pilotní dražby, která je založena na principu „pay-as-bid“, obdrží tyto projekty granty z Inovačního fondu v rozmezí od 8 do 245 milionů EUR. Očekává se, že grantové dohody budou podepsány v říjnu 2024.

V rámci této první pilotní dražby Inovační fond rovněž testoval funkci „aukce jako služba“, která zemím EHP umožňuje využít dražbu Inovačního fondu k přidělení dodatečných vnitrostátních finančních prostředků na vnitrostátní projekty, které se nevešly do rozpočtu na dražby Inovačního fondu. Německo v rámci pilotní držby přispělo do vnitrostátního okna pro financování částkou 350 milionů EUR. Stejně tak GŘ pro oblast klimatu úzce spolupracuje s GŘ pro hospodářskou soutěž na zavedení podobné funkce pro pravidelné výzvy k předkládání návrhů, tzv. „granty jako služba“. Obě funkce umožňují zemím EHP využívat zavedené postupy hodnocení Inovačního fondu a vyhnout se zbytečné administrativní zátěži při vytváření a provádění nových režimů podpory pro tytéž technologie.

8.3. Modernizační fond systému ETS

Modernizační fond je program solidarity financovaný systémem EU ETS. Podporuje deset členských států s nižšími příjmy[75] a od roku 2024 bude podporovat třináct členských států

[73] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/795 ze dne 29. února 2024, kterým se zřizuje Platforma strategických technologií pro Evropu (STEP) (Úř. věst. L, 2024/795, 29.2.2024).

[74] Tři projekty ze Španělska, dva z Portugalska a jeden projekt ve Finsku a Norsku.

[75] Prvními příjemci podpory z řad členských států byly Bulharsko, Chorvatsko, Česko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko a Slovensko.

s nižšími příjmy[76] při plnění cílů v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 tím, že jim pomáhá zavádět projekty, které modernizují energetické systémy a zvyšují energetickou účinnost. Rozpočet fondu pochází z dražeb podílu z emisního stropu EU ETS (odpovídající 438 milionům povolenek) a mezi příjemce podpory z řad členských států je rozdělován podle stanoveného klíče[77]. Kromě toho šest příjemců podpory z řad členských států převedlo 320 milionů povolenek z třetí fáze systému EU ETS (2013–2020) do Modernizačního fondu. Tím se jeho celkový objem zvýší na více než 750 milionů povolenek, což představuje 56 miliard EUR za období 2021–2030 při odhadované průměrné ceně uhlíku ve výši 75 EUR za tunu CO_2.

Ačkoli si členské státy vybírají investice, které chtějí podpořit, musí většinu svých prostředků z fondu použít na prioritní investice. Patří mezi ně výroba a využívání elektřiny z obnovitelných zdrojů, vytápění a chlazení, energetická účinnost, skladování energie a modernizace energetických sítí, podpora domácností s nízkými příjmy při řešení energetické chudoby a opatření pro spravedlivou transformaci v regionech závislých na fosilních palivech. EIB provádí přezkum investičních návrhů. Komise rozhodne o vyplacení prostředků, jakmile EIB potvrdí, že investice je prioritní, nebo ji investiční výbor fondu doporučí k financování jako neprioritní. Rozhodnutí o vyplacení prostředků se vydávají každý rok ve dvou cyklech a týkají se investic ve všech členských státech, které jsou příjemci podpory.

Od ledna 2021 bylo potvrzeno 176 programů a individuálních projektů v celkové výši 12,7 miliardy EUR, které byly vyplaceny příjemcům z řad členských států. Tyto iniciativy se většinou týkají elektřiny z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti, skladování energie a modernizace energetických sítí. Tabulka 7 uvádí vyplacené částky pro jednotlivé členské státy.

V červnu 2024 přijala Komise sedmé rozhodnutí o vyplacení prostředků[78] z Modernizačního fondu, které je druhým nejvyšším od roku 2021. Na jeho základě EIB vyplatila deseti příjemcům z řad členských států celkem 2,9 miliardy EUR[79] na financování 39 investičních návrhů. Projekty zahrnují podporu domácnostem na pořízení a instalaci nových fotovoltaických systémů v Česku a programy podpory na základě rozdílové smlouvy na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů v Rumunsku.

[76] V rámci revize směrnice o systému ETS v roce 2023 se k těmto původním deseti členským státům přidaly Řecko, Portugalsko a Slovinsko.

[77] Příloha IIb směrnice o systému ETS – Klíč pro přidělování prostředků z Modernizačního fondu.

[78] C(2024) 4190 final – rozhodnutí Komise ze dne 12. června 2024 o vyplacení výnosů z Modernizačního fondu podle směrnice 2003/87/ES – první půlroční cyklus vyplácení v roce 2024.

[79] V rámci pátého rozhodnutí o vyplacení prostředků z Modernizačního fondu byly schváleny platby Rumunsku (1,1 miliardy EUR), Česku (835 milionů EUR), Polsku (698 milionů EUR), Maďarsku (77 milionů EUR), Bulharsku (65 milionů EUR), Litvě (59 milionů EUR), Chorvatsku (52 milionů EUR), Slovensku (35 milionů EUR), Lotyšsku (27 milionů EUR) a Estonsku (24 milionů EUR).

Příjem žádostí pro další kolo návrhů v rámci Modernizačního fondu skončil 13. srpna 2024 v případě neprioritních projektů a 10. září 2024 v případě prioritních projektů.

Revize směrnice o systému ETS přinesla významné změny týkající se velikosti a správy Modernizačního fondu. Velikost fondu byla zvýšena o 110 milionů povolenek. Toto navýšení se rozdělí mezi třináct příjemců podpory z řad členských států, tj. deset původních příjemců podpory společně s Řeckem, Portugalskem a Slovinskem. Byl přidělen vyšší podíl prostředků z fondu na seznam prioritních investic, který byl rozšířen o vytápění z obnovitelných zdrojů a spravedlivou transformaci v regionech závislých na uhlíku. Investice do plynu podléhají řadě omezení. Od roku 2025 musí investice splňovat také požadavky týkající se zásady „významně nepoškozovat“ podle nařízení o taxonomii. S ohledem na revizi bylo změněno nařízení o Modernizačním fondu (nařízení (EU) 2020/1001)[80]. Tato změna vstoupila v platnost dne 1. ledna 2024.

Tabulka 7. Výplaty z Modernizačního fondu celkem (od 1. ledna 2021 do 30. června 2024)

Příjemce z řad členských států	**Vyplacené částky (v milionech EUR)**
Bulharsko	262
Česko	4 343
Estonsko	178
Chorvatsko	262
Maďarsko	185
Litva	183
Lotyšsko	32
Polsko	1 908
Rumunsko	4 679
Slovensko	615
Celkem	**12 647**

8.4. Fond pro dekarbonizaci v Řecku financovaný systémem ETS

[80] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1001 ze dne 9. července 2020, kterým se stanoví prováděcí pravidla ke směrnici 2003/87/ES, pokud jde o fungování modernizačního fondu na podporu investic do modernizace energetických soustav a zlepšení energetické účinnosti vybraných členských států (Úř. věst. L 221, 10.7.2020).

Ustanovení čl. 10a odst. 9 směrnice o systému ETS uděluje Řecku za určitých podmínek právo požádat až o 25 milionů povolenek na dekarbonizaci dodávek elektřiny na svých ostrovech[81]. Řecko, Evropská komise a EIB pracují na praktickém provádění tohoto ustanovení. EIB bude odpovědná za posouzení finanční životaschopnosti a socioekonomických přínosů řeckého návrhu projektu na dekarbonizaci dodávek elektřiny na řeckých ostrovech. Pokud budou splněny všechny podmínky, včetně potvrzení návrhu projektu Řecka předloženého podle čl. 10a odst. 9 ze strany EIB, budou povolenky prodány v dražbě a výnosy budou poskytnuty na spolufinancování až 60 % schválených složek projektu. Konkrétně by financování mělo podpořit projekty dodávek energie z obnovitelných zdrojů na ostrovech a přispět k připojení ostrovů k elektrické síti na pevnině.

9. Letectví

Systém EU ETS reguluje emise z odvětví letecké dopravy od roku 2012. Z hlediska právních předpisů se systém vztahuje na veškeré odlety z EHP a na veškeré přílety do něj. V roce 2013 však EU omezila povinnosti systému ETS pro odvětví letectví na lety v rámci EHP, aby podpořila rozvoj celosvětového tržního opatření Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) ke snížení emisí z letecké dopravy[82]. Omezení působnosti směrnice o systému ETS bylo od té doby třikrát prodlouženo a revize směrnice o systému ETS v roce 2023 zdůrazňuje, že by mělo jít o poslední časově vymezenou odchylku od systému EU ETS[83].

Mezi roky 2013 a 2023 dosáhl systém EU ETS celkového snížení čistých emisí CO_2 v letectví o 206 milionů tun díky financování snížení emisí v jiných odvětvích. V letech 2012–2020 využili provozovatelé letecké dopravy téměř 19 milionů mezinárodních kreditů pro zajištění souladu v rámci systému EU ETS.

Ode dne 1. ledna 2020 se systém EU ETS vztahuje na emise z letů do Švýcarska, zatímco švýcarský systém ETS se vztahuje na lety směřující na letiště v EHP. Tím je zajištěna pobídka k dekarbonizaci a zároveň vyrovnání podmínek v obou směrech. Ode dne 1. ledna 2021 se systém EU ETS vztahuje na lety do Spojeného království, zatímco systém ETS Spojeného království se vztahuje na lety směřující na letiště v EHP. Pokrytí emisí z letectví systémem stanovení ceny uhlíku tak zůstává zachováno navzdory vystoupení Spojeného království z EU.

[81] Bylo vyčleněno 25 milionů povolenek pro případné použití podle čl. 10a odst. 9 směrnice o systému ETS (Sdělení Komise Zveřejnění celkového počtu povolenek v oběhu v roce 2021 pro účely rezervy tržní stability v rámci systému EU pro obchodování s emisemi zřízeného směrnicí 2003/87/ES a počtu nepřidělených povolenek během období 2013–2020, 2022/C 195/02, C/2022/2780 (Úř. věst. C 195, 13.5.2022)).

[82] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 377/2013/EU ze dne 24. dubna 2013, kterým se stanoví dočasná odchylka od směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství (Úř. věst. L 113, 25.4.2013).

[83] Ustanovení 30. bodu odůvodnění směrnice (EU) 2023/958, kterou se reviduje směrnice o systému ETS.

Od 1. ledna 2024 se systém EU ETS vztahuje na emise z většiny letů[84] do devíti nejvzdálenějších regionů EU a z nich, jakož i na emise z letů z nejvzdálenějších regionů do Švýcarska a do Spojeného království. Celkově to představuje rozšíření pokrytí systémem stanovení ceny uhlíku v rámci systému ETS o přibližně 7 %. Švýcarsko zahrnuje emise z letů do
nejvzdálenějších regionů do svého systému ETS rovněž od roku 2024[85].

Současně s tím pro usnadnění pokroku v rámci Mezinárodní organizace pro civilní letectví bylo omezení vnitroevropské oblasti působnosti systému EU ETS pro letectví prodlouženo do konce roku 2026, neboť všechny významné třetí země by měly program kompenzace a snižování emisí oxidu uhličitého v mezinárodním civilním letectví (CORSIA) uplatňovat od roku 2027. Dobrovolné fáze programu CORSIA, která probíhá v letech 2024 až 2026, se účastní 129 států.

V roce 2023 bylo v souladu s oblastí působnosti systému EU ETS vydáno přibližně 26 milionů povolenek pro letectví. Bezplatných povolenek bylo přiděleno 22,5 milionu. Provozovatelé letadel spravovaní národními správci v EHP získali v rámci švýcarského systému ETS zdarma téměř 0,5 milionu švýcarských povolenek pro letectví. V roce 2023 bylo vydraženo přibližně 5,7 milionu povolenek pro letectví.

Emise provozovatelů letadel v roce 2023 oproti roku 2022 nadále rostly. V roce 2023 činily emise 54,1 Mt CO_2 ekv. (včetně 0,9 Mt v případě provozovatelů spravovaných Švýcarskem), což je nárůst oproti 49,5 Mt v roce 2022. Emise z letecké dopravy v rámci systému EU ETS se blíží úrovním z roku 2019 (upraveným o odchod Spojeného království z EU), což potvrzuje návrat k úrovni emisí před pandemií COVID-19[86]. Tabulka 8 uvádí ověřené emise provozovatelů letadel spolu s objemy povolenek, které byly bezplatně přiděleny a vydraženy v odvětví letecké dopravy od roku 2019. Systém EU ETS se od roku 2021 již nevztahuje na odlety ze Spojeného království.

V rámci balíčku „Fit for 55“ byly v roce 2023 přijaty dvě reformy týkající se systému EU ETS pro letectví – s cílem pokročit ve snižování emisí v tomto odvětví[87] a zavést do práva EU program CORSIA pro mimoevropské lety leteckých společností se sídlem v EU[88]. Jejich provádění právě probíhá.

---

[84] Dočasná odchylka od systému EU ETS je poskytnuta do roku 2030 pro emise z letů mezi letištěm v nejvzdálenějším regionu v jednom členském státě a letištěm nacházejícím se v témže členském státě.

[85] Additional free allocation for flights to outermost regions (Dodatečné přidělení bezplatných povolenek pro lety do nejvzdálenějších regionů), Systém obchodování s emisemi pro provozovatele letadel, Federální úřad pro životní prostředí, 31.8.2024.

[86] European Aviation Overview 24-30 May (Přehled evropského letectví od 24. do 30. května), Eurocontrol, 1.6.2023.

[87] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/958 ze dne 10. května 2023, kterou se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o příspěvek letectví k cíli Unie snížit emise v celém hospodářství a o řádné zavedení celosvětového tržního opatření (Úř. věst. L 130, 16.5.2023).

[88] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/136 ze dne 18. ledna 2023, kterým se mění směrnice 2003/87/ES, pokud jde o oznámení kompenzace v souvislosti s celosvětovým tržním opatřením pro provozovatele letadel se sídlem v Unii (Úř. věst. L 19, 20.1.2023).

Za účelem provedení programu CORSIA v právu EU přijala Komise v únoru 2024 seznam států, které se považují za státy uplatňující na emise v roce 2023 program CORSIA[89]. Tento seznam je každoročně aktualizován. V červenci 2024 Komise zveřejnila pravidla pro výpočet kompenzačních požadavků v rámci programu CORSIA[90]. Příslušné orgány členských států budou tato pravidla uplatňovat na emise do konce roku 2026.

Významným krokem ke zvýšení transparentnosti je skutečnost, že Komise v březnu 2024 zveřejnila souhrnné roční údaje o emisích z činností v oblasti letectví za rok 2022[91]. Toto zveřejnění následovalo po prohlášení Komise[92] vydaném během legislativního procesu revize směrnice o systému ETS v roce 2023. Komise se zavázala zveřejňovat více údajů o emisích z mezinárodní letecké dopravy a zároveň chránit citlivé obchodní údaje.

[89] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/622 ze dne 22. února 2024 o seznamu zemí, u nichž se má za to, že pro účely směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES na emise v roce 2023 uplatňují program CORSIA (Úř. věst. L, 2024/622, 23.2.2024).

[90] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2024/1879 ze dne 9. července 2024, kterým se stanoví prováděcí pravidla ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokud jde o výpočet kompenzačních požadavků pro účely programu CORSIA (Úř. věst. L, 2024/1879, 10.7.2024).

[91] Publication of 2022 emissions data from aviation (Zveřejnění údajů o emisích z oblasti letectví za rok 2022), GŘ pro oblast klimatu, 8.3.2024.

[92] Prohlášení Komise, 20.4.2023

Tabulka 8. Letectví v rámci systému EU ETS (2019–2023) – ověřené emise [v milionech tun CO_2 ekv.], bezplatně přidělené a vydražené povolenky [v milionech povolenek]

Rok	2019	2020	2021[59]	2022	2023
Ověřené emise – letectví	68,2	25,2	27,9	49,5	54,1
Meziroční změna[93]	+1 %	-63 %	+30 %	+77 %	+9,5 %
Bezplatné povolenky (EU27 + Island, Lichtenštejnsko a Norsko + Velká Británie + Švýcarsko)[94]	31,3[95]	32,5	24,0	23,1	22,5
Bezplatné povolenky přidělené ze zvláštní rezervy pro nové účastníky na trhu a rychle rostoucí provozovatele	1,0	0,8	0,3	0,25	0,23
Objemy vydražených povolenek	5,5	9,2	3,8	3,7	5,7

Revize směrnice o systému ETS z roku 2023 podporuje uplatňování zásady „znečišťovatel platí“ v odvětví letectví. Bezplatné povolenky pro provozovatele letadel budou postupně zrušeny do konce roku 2025. V roce 2024 bude provozovatelům letadel přiděleno o 25 % méně bezplatných povolenek.

Současně je 20 milionů povolenek (s odhadovanou současnou tržní hodnotou přibližně 1,5 miliardy EUR při ceně uhlíku 75 EUR za tunu CO_2) vyčleněno na další podporu zavádění způsobilých alternativních paliv. Tato podpora zvyšuje finanční pobídku, kterou systém EU ETS poskytuje alternativním palivům oproti fosilním palivům, kdy se v případě nulové hodnoty emisí poskytuje finanční pobídka ve výši nad 200 EUR na tunu paliva. Tato pobídka je dostupná pro způsobilá paliva doplněná na trasách v rámci systému ETS od 1. ledna 2024. Očekává se, že probíhající revize směrnice o zdanění energie tuto pobídku ještě zvýší.

[93] S ohledem na aktualizovanou oblast působnosti letectví v rámci EU ETS (bez odletů ze Spojeného království). Údaje od provozovatelů letadel spravovaných Švýcarskem jsou zahrnuty pouze v položkách pro období 2020–2023.

[94] Tato čísla nezohledňují všechny provozovatele letadel, kteří ukončili činnost, jakož i bezplatné povolenky ze zvláštní rezervy pro nové účastníky na trhu a rychle rostoucí provozovatele, ani povolenky vrácené v roce 2012 z důvodu změny působnosti. Zdroje: EUTL, GŘ pro oblast klimatu.

[95] Pokud by se zohlednily povolenky, které nebyly poskytnuty v důsledku ukončené činnosti provozovatelů letadel, pak by skutečné množství přidělených povolenek za rok 2019 bylo o 4 miliony nižší než uvedená hodnota (viz poznámka pod čarou 8 v oznámení C/2020/8643, Úř. věst. C 428, 11.12.2020). Přidělování povolenek pro Spojené království (4,31 milionu povolenek z celkového počtu pro rok 2019) bylo v roce 2019 pozastaveno kvůli ochranným opatřením,
která Komise přijala na ochranu ekologické vyváženosti systému EU ETS v případech, kdy pro členský stát vystupující z EU přestává platit právo Unie. V roce 2020 bylo přidělování obnoveno.

Vzhledem k tomu, že dopady letecké dopravy, jež nesouvisejí s CO_2, již nelze ignorovat[96], byl zaveden zvláštní rámec pro monitorování, vykazování a ověřování, který začne platit dne 1. ledna 2025. Prováděcí pravidla byla stanovena ve druhé revizi nařízení o monitorování a vykazování, která byla přijata dne 29. srpna 2024[97].

10. Námořní doprava

Námořní doprava je významným zdrojem emisí CO_2, představujícím přibližně 3 až 4 % celkových emisí CO_2 v EU, tj. více než 126 milionů tun v roce 2023, vezmou-li se v úvahu všechny emise z plaveb do přístavů EHP a z nich. Revize směrnice o systému ETS z roku 2023 rozšířila od 1. ledna 2024 systém EU ETS na emise z činností v námořní dopravě. Emise z námořní dopravy jsou zahrnuty do oblasti působnosti systému EU ETS pro 50 % emisí z plaveb, které začínají nebo končí mimo EHP, a pro 100 % emisí, které vzniknou mezi dvěma přístavy a během doby, kdy se lodě nacházejí v přístavu EHP. S ohledem na tuto působnost se systém EU ETS v roce 2023 vztahuje na 85 Mt CO_2 z námořní dopravy.

Toto rozšíření systému EU ETS vychází z ustanovení platných pro ostatní odvětví, na něž se vztahuje, a rovněž z nařízení o monitorování, vykazování a ověřování v námořní dopravě (nařízení (EU) 2015/757 o monitorování, vykazování a ověřování emisí skleníkových plynů z námořní dopravy)[98]. V letech 2024 a 2025 (první dva roky provádění) se bude systém EU ETS vztahovat na emise CO_2 z velkých lodí vplouvajících do přístavů EHP bez ohledu na to, pod jakou vlajkou plují. Od roku 2026 bude rozšířen na emise CH_4 (methanu) a N_2O (oxidu dusného).

Povinnost pro námořní odvětví vyřadit povolenky na své emise v rámci systému EU ETS bude zaváděna postupně. Během počátečního zaváděcího období budou rejdařské společnosti povinny vyřadit povolenky pouze na část svých emisí, v následujícím časovém rámci:

- 2025: 40 % emisí, které vykázaly v roce 2024,
- 2026: 70 % emisí, které vykázaly v roce 2025,
- počínaje rokem 2027: 100 % emisí, které vykázaly v roce 2026 a v pozdějších letech.

[96] Celkový dopad celosvětového letectví na klima je podstatně větší než jen samotná složka CO_2. Odhaduje se, že celkové dopady letectví jsou dvakrát až čtyřikrát větší než dopady emisí CO_2, zohlední-li se dopady, jež s CO_2 nesouvisejí. Řešení těchto emisí je důležité s ohledem na skutečnost, že Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC) ve své šesté hodnotící zprávě o zmírňování změny klimatu označil mezinárodní leteckou (a lodní) dopravu za odvětví, jejichž cíle v oblasti klimatu nedosahují úrovně, která by byla nutná k omezení nárůstu celosvětové teploty v souladu s Pařížskou dohodou.

[97] New monitoring rules agreed for the EU ETS, including non-CO_2 emissions from the aviation sector (Nová pravidla monitorování schválená pro systém EU ETS, včetně emisí z odvětví letectví jiných než emisí CO_2), GŘ pro oblast klimatu, 30.8.2024.

[98] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/757 ze dne 29. dubna 2015 o monitorování, vykazování a ověřování emisí skleníkových plynů z námořní dopravy a o změně směrnice 2009/16/ES (Úř. věst. L 123, 19.5.2015).

Pro zajištění ekologické vyváženosti systému EU ETS, pokud bude v letech 2024 a 2025 vyřazeno ve vztahu k ověřeným emisím z námořní dopravy méně povolenek, členské státy zruší počet povolenek odpovídající tomuto rozdílu.

Revize nařízení o monitorování, vykazování a ověřování v námořní dopravě a příslušných sekundárních právních předpisů byla dokončena v roce 2023. Celkem bylo přijato osm prováděcích aktů a aktů v přenesené pravomoci[99], které mají zprovoznit systém EU ETS pro námořní dopravu od roku 2024. Komise s podporou Evropské agentury pro námořní bezpečnost pomáhá zúčastněným stranám s prováděním prostřednictvím komunikačních a osvětových iniciativ, včetně pokynů[100].

Zahrnutí emisí z námořní dopravy do systému EU ETS je součástí celkové strategie EU pro dekarbonizaci tohoto odvětví. Stejně jako všechny právní předpisy týkající se námořní dopravy v rámci balíčku „Fit for 55“[101], i tento balíček bude motivovat k energetické účinnosti a nízkouhlíkovým řešením a pomůže snížit cenový rozdíl mezi alternativními nízkouhlíkovými palivy a tradičními fosilními palivy v námořní dopravě. Lodě, které spadají do oblasti působnosti systému EU ETS, předloží údaje o emisích za první vykazované období (2024) do 31. března 2025 a vyřadí odpovídající počet emisních povolenek do 30. září 2025. Stejně jako v jiných odvětvích v rámci systému EU ETS budou za provádění systému odpovědné především příslušné orgány členských států. To zahrnuje inspekční a donucovací činnosti, jakož i schvalování plánů monitorování předložených loděmi po jejich posouzení akreditovanými ověřovateli.

Směrnice o systému ETS obsahuje ustanovení o podávání zpráv a přezkumu, jehož cílem je sledovat provádění systému EU ETS v námořní dopravě, zejména s cílem včas odhalit a řešit vyhýbání se daňovým povinnostem a posoudit příslušný vývoj na úrovni Mezinárodní námořní organizace, přičemž EU podporuje rozvoj celosvětového mechanismu stanovování cen emisí skleníkových plynů pro námořní dopravu spolu s normou pro paliva upravující postupné snižování
intenzity emisí skleníkových plynů v lodním palivu. Kromě toho Komise v roce 2026 přezkoumá systém EU ETS pro námořní dopravu a prozkoumá možnost rozšíření jeho působnosti na lodě o hrubé prostornosti nižší než 5 000 tun, avšak nikoli nižší než 400 tun.

11. Rámec pro provádění systému EU ETS

Bezproblémové fungování a důvěryhodnost systému EU ETS z hlediska životního prostředí závisí na robustním rámci požadavků na monitorování, vykazování, ověřování a akreditaci.

[99] Jedná se o prováděcí nařízení (EU) 2023/2297, prováděcí nařízení (EU) 2023/2449, prováděcí nařízení (EU) 2023/2599, nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2023/2776, nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2023/2849, prováděcí rozhodnutí (EU) 2023/2895, nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2023/2917, prováděcí rozhodnutí (EU) 2024/411.

[100] Další informace viz internetové stránky Komise Reducing emissions from the shipping sector (Snižování emisí v odvětví námořní dopravy).

[101] Kromě rozšíření systému EU ETS na námořní dopravu tato opatření zahrnují iniciativu na podporu poptávky po udržitelných alternativních palivech (iniciativa pro námořní paliva FuelEU, kterou se mění směrnice 2009/16/ES) a revizi stávajících směrnic o zdanění energie (směrnice 2003/96/ES), infrastrukturách pro alternativní paliva (směrnice 2014/94/EU) a obnovitelných zdrojích energie (směrnice (EU) 2018/2001).

Harmonizaci těchto požadavků zajišťují nařízení o monitorování a vykazování a nařízení o akreditaci a ověřování (nařízení (EU) 2018/2067)[102]. Země jsou povinny každoročně podávat zprávy o provádění těchto nařízení a směrnice o systému ETS.

Tato kapitola vychází z údajů o provádění systému EU ETS, které země každoročně oznamují podle článku 21 směrnice o systému ETS (lhůta je 30. června). Do 25. října 2024, kdy byla tato zpráva dokončena, Itálie stále nepředložila zprávu za rok 2023. Vzhledem k tomu, že pro Itálii nejsou k dispozici nejnovější údaje, jsou v této kapitole jako zástupné použity údaje vykázané Itálií za rok 2022, aby bylo možné provést meziroční srovnání. Pro všechny ostatní země jsou použity údaje za rok 2023.

11.1. Monitorování a vykazování emisí

Systém pro monitorování emisí v rámci systému EU ETS je založen na modulárním přístupu. Ten provozovatelům nabízí značnou míru flexibility, čímž zajišťuje jak nákladovou efektivnost, tak spolehlivost údajů o emisích. Provozovatelé mohou používat několik metod monitorování (založených na výpočtu, na měření a výjimečně i na „nouzovém přístupu“), včetně kombinace metod pro jednotlivé části zařízení. Pro provozovatele letadel jsou povoleny pouze přístupy založené na výpočtech, přičemž hlavním parametrem letů je spotřeba paliva.

Nařízení o monitorování a vykazování vyžaduje, aby zařízení i provozovatelé letadel měli plán monitorování schválený příslušným vnitrostátním orgánem. Tím se předchází tomu, aby metodiky monitorování volili nahodile a v průběhu času je měnili. Pět zemí[103] v roce 2023 (stejně jako v roce 2022) nadále umožňovalo zařízením, aby v případě nízkého rizika využívala zjednodušené plány monitorování[104]. V oblasti letectví se toto ustanovení již nepoužívá pro provozovatele s nízkými emisemi v žádné zemi.

Většina zařízení plně splňuje zákonné požadavky na monitorování emisí. Většina využila k výpočtu svých emisí metodiku založenou na výpočtu[105]. Pouze 151 zařízení (1,8 %) ve 22 zemích uvedlo, že používají systémy kontinuálního měření emisí, což je o sedm zařízení více než v roce 2022. Z toho 94 zařízení využívalo systém kontinuálního měření emisí pro měření emisí CO_2, 43 zařízení pro N_2O a 14 zařízení jej využívalo pro oba plyny. Nejčastěji se systém kontinuálního měření emisí používá v Německu a Česku. Ve 39 zařízeních zahrnovaly měřené emise i biogenní CO_2. Ze zařízení využívajících systém kontinuálního měření emisí jich 72 používalo tuto metodiku pro více než 95 % svých emisí,

[102] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/2067 ze dne 19. prosince 2018 o ověřování údajů a akreditaci ověřovatelů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES (Úř. věst. L 334, 31.12.2018). Nařízení bylo v roce 2020 změněno nařízením Komise (EU) 2020/2084 a v roce 2024 nařízením (EU) 2024/1321. Viz konsolidované znění.

[103] Těmito členskými státy byly Dánsko, Finsko, Maďarsko, Litva a Nizozemsko. Chorvatsko již využívání zjednodušeného vykazování neuvádí.

[104] Článek 13 nařízení o monitorování a vykazování.

[105] Hlavním důvodem je to, že metodika založená na měření vyžaduje značné prostředky a know-how, které mnozí menší provozovatelé nemají.

zatímco zbylých 79 používalo kombinaci systému kontinuálního měření a metodiky založené na výpočtu.

Pouze deset zemí uvedlo používání metodiky založené na nouzovém přístupu. Tento přístup byl použit pro 23 zařízení pokrývajících přibližně 2,6 Mt CO_2 ekv. (o čtyři zařízení méně než v roce 2022, ale z hlediska emisí podobné). Za 56 % celkových emisí vykázaných s využitím metodiky založené na nouzovém přístupu odpovídá jediné zařízení v Nizozemsku, a to kvůli svému složitému uspořádání.

Většina zařízení splnila v roce 2023 minimální požadavky na úrovně přesnosti[106] stanovené nařízením o monitorování a vykazování. Ve zprávách bylo uvedeno, že od požadavku použít nejvyšší úrovně přesnosti u významných zdrojových toků se alespoň v jednom parametru odchýlilo pouze 98 zařízení kategorie C (nárůst oproti 96 v roce 2022). Šlo o zařízení v sedmnácti různých zemích (stejně jako v roce 2022), která představovala 15,9 % zařízení kategorie C. Tyto odchylky jsou povoleny pouze v případě, že provozovatel prokáže, že nejvyšší úrovně přesnosti technicky nelze dosáhnout nebo že by to vyžadovalo nepřiměřené náklady. Pokud tyto podmínky již neplatí, provozovatelé musí svůj monitorovací systém modernizovat.

Nařízení o monitorování a vykazování bylo poprvé změněno v říjnu 2023 za účelem provedení revize směrnice o systému ETS v roce 2023[107]. Klíčové změny se týkaly pravidel monitorování a vykazování pro nový systém ETS2 (viz kapitola 2). Kromě toho aktualizovaná pravidla odrážejí povinnost zařízení na spalování komunálního odpadu monitorovat a vykazovat své emise v rámci systému EU ETS od roku 2024. Změny týkající se zařízení a letectví platí od 1. ledna 2024, zatímco pravidla pro systém ETS2 vstoupila v platnost v červenci 2024.

Druhá revize nařízení o monitorování a vykazování byla přijata dne 29. srpna 2024[108]. Zavádí požadavky na monitorování a vykazování účinků letectví, které nejsou spojeny s CO_2, na jednotlivé lety a na způsob, jak pokládat emise ze spalování obnovitelných paliv nebiologického původu (RFNBO), recyklovaných paliv s obsahem uhlíku (RCF) a syntetických nízkouhlíkových paliv v rámci systému ETS za nulové. Prokázání splnění kritérií udržitelnosti a úspory emisí je klíčovou podmínkou pro vyčíslení emisí jako nulových. Revidované nařízení rovněž vylepšuje stávající pravidla, včetně pravidel pro monitorování a podávání zpráv o přemísťování CO_2 jinými prostředky než potrubím a o CO_2, který je

[106] Nařízení o monitorování a vykazování vyžaduje, aby všichni provozovatelé dosahovali konkrétních minimálních úrovní přesnosti. Zařízení, která vypouštějí více než 50 kt CO_2, musí splňovat nejvyšší úroveň pro velké zdrojové toky (což znamená spolehlivější kvalitu údajů), zatímco na menší zdroje se z důvodu efektivity nákladů vztahují méně přísné požadavky.

[107] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2122 ze dne 17. října 2023, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2018/2066, pokud jde o aktualizaci monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES (Úř. věst. L, 2023/2122, 18.10.2023).

[108] Prováděcí nařízení (EU) 2018/2066 – viz poznámka pod čarou 7.

považován za trvale chemicky vázaný ve výrobku.

Byly rovněž provedeny změny, které upravují způsob, jakým lze pomocí nedávno vytvořené celoevropské databáze biopaliv[109] prokázat splnění kritérií udržitelnosti a úspory emisí. Byly zavedeny další podrobné požadavky na monitorování a podávání zpráv, které se týkají používání alternativních leteckých paliv, harmonizace prahových hodnot pro malé producenty emisí a zpracování biomasy/RFNBO/RCF v letectví. Druhá revize nařízení o monitorování a vykazování rovněž pokročila v provádění systému ETS2, neboť se zabývá změnami, které nebyly po první revizi dosud provedeny, s cílem podpořit další harmonizaci, snížit administrativní zátěž pro provozovatele a vnitrostátní orgány a zlepšit celkovou účinnost systému.

Nařízení o monitorování, vykazování a ověřování v námořní dopravě bylo revidováno v roce 2023[110] s cílem připravit se na rozšíření systému EU ETS na námořní dopravu, zejména pro účely zahrnutí emisí jiných než CO_2 a podrobných pravidel pro stanovení emisí společností spadajících do oblasti působnosti systému EU ETS.

11.2. Ověřování a akreditace

Ověřovatelé výkazů emisí v rámci systému EU ETS musí být akreditováni vnitrostátním akreditačním orgánem v souladu s nařízením o akreditaci a ověřování a normou ISO 14065 (mezinárodní normou ISO). Akreditovaní ověřovatelé mohou na základě vzájemného uznávání vykonávat svou činnost ve všech zemích EU ETS, čímž jsou plně využívány výhody jednotného trhu. Kromě toho je tím také zajištěna dostatečná dostupnost služby v celé EU. Podrobný přehled akreditačních a ověřovacích aspektů v roce 2023 je uveden v tabulce F v oddílu IV doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise.

V roce 2023 bylo 105 akreditovaných ověřovatelů pro zařízení a 20 pro provozovatele letadel. Dále 28 zemí oznámilo, že na jejich území působil v roce 2023 nejméně jeden zahraniční ověřovatel, a šest zemí uvedlo, že využívají pouze zahraniční ověřovatele. Z toho je zřejmé, že vzájemné uznávání ověřovatelů mezi zeměmi nadále úspěšně funguje.

Bylo zjištěno, že míra dodržování nařízení o akreditaci a vykazování ze strany ověřovatelů je vysoká. Pro rok 2023 nebylo hlášeno žádné pozastavení činnosti ověřovatele ani odnětí akreditace ověřovateli. Ve dvou případech byl rozsah akreditace ověřovatelů omezen (Finsko a Polsko). Pro srovnání, za rok 2022 byla hlášena tři pozastavení, jedno odnětí akreditace a jedno omezení rozsahu.

Souběžně s revizí nařízení o monitorování a vykazování bylo revidováno nařízení o akreditaci a ověřování. Revize byla přijata dne 13. května 2024, tedy před

[109] Další informace viz Union Database for Biofuels (Databáze Unie pro biopaliva).

[110] Nařízení (EU) 2015/757 – viz poznámka pod čarou 98.

termínem pro předložení ověřených výkazů základních údajů, který je stanoven na 30. května 2024. Cílem této změny bylo:

- V případě přidělování bezplatných povolenek průmyslovým zařízením: určit roli ověřovatele při kontrole, zavedení doporučení týkajících se energetické účinnosti jako jedné z podmínek pro přidělování bezplatných povolenek a při kontrole, zda se neuplatňují odchylky od této podmínky podle článku 22a nařízení o přidělování bezplatných povolenek.

- V případě systému ETS2: rozšířit uplatňování nařízení na ověřování pro systém ETS2 (např. zavedení nového rozsahu akreditace pro systém ETS2, zvláštní pravidla pro upuštění od kontrol na místě, úloha ověřovatele při kontrole dvojího započtení u obou systémů).

- Uvést nařízení o akreditaci a ověřování do souladu s revidovaným nařízením o monitorování a vykazování v odvětví letectví: vyjasnit úlohu ověřovatele při posuzování souladu s články 54 a 54a nařízení o monitorování a vykazování, které obsahují konkrétní požadavky na způsob, jakým přiřazovat udržitelná letecká paliva a jejich emise letům.

- Zlepšit stávající požadavky v oblasti akreditace a ověřování, například tím, že se ověřovatelům umožní provádět virtuální kontroly na místě v odvětví letectví i mimo případy výjimečných okolností.

Druhá revize nařízení o akreditaci a ověřování právě probíhá. Bude se zabývat požadavky na akreditaci a ověřování účinků letectví, které nejsou spojeny s CO_2, úlohou ověřovatele při ověřování dosažení milníků a cílů zahrnutých do plánů zařízení v oblasti klimatické neutrality a dalšími změnami zavedenými v druhé revizi nařízení o monitorování a vykazování.

11.3. Pokyny

Komise vypracovala pokyny[111] pro monitorování, vykazování, ověřování a akreditaci. Cílem je poskytnout příslušným orgánům, provozovatelům, ověřovatelům a dalším zúčastněným stranám podrobné pokyny, techniky a osvědčené postupy týkající se provádění systému EU ETS. Tyto pokyny hrají zásadní roli při zajišťování integrity, transparentnosti, harmonizace a přesnosti údajů o emisích v rámci systému EU ETS. S vývojem metodik a technologií pomůže uplatňování osvědčených postupů a nových technik snižovat počet chyb a podporuje celkovou účinnost systému při snižování emisí skleníkových plynů. Tyto dokumenty budou aktualizovány tak, aby odrážely revize nařízení o monitorování a vykazování a nařízení o akreditaci a ověřování. Přednost budou mít

[111] Monitoring, reporting and verification of EU ETS emissions (Monitorování, vykazování a ověřování emisí v rámci systému EU ETS), GŘ pro oblast klimatu, 31.8.2024.

obecné pokyny pro zařízení, pro provozovatele letadel, jakož i pokyny týkající se biomasy a obnovitelných paliv.

11.4. Příslušné vnitrostátní orgány

Způsob organizace příslušných vnitrostátních orgánů za účelem provádění systému EU ETS se v jednotlivých zemích liší. V některých zemích se do něj zapojuje více místních orgánů, zatímco v jiných je provádění centralizovanější. Země volí přístup podle nákladové a časové efektivnosti. Přehled koordinace mezi příslušnými orgány provádějícími systém EU ETS je uveden v tabulce G v oddílu IV doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise.

Všechny země uvedly, že v roce 2023 byl do provádění systému EU ETS zapojen alespoň jeden z jejich ústředních příslušných orgánů. Ve čtrnácti zemích byl za všechny činnosti v rámci systému EU ETS odpovědný pouze jediný ústřední příslušný orgán. V případě, že činnosti v rámci systému EU ETS řídí více příslušných orgánů, země uvedly, že pro koordinaci práce těchto orgánů využívají jedno nebo více různých řešení a nástrojů. Tato řešení a nástroje zahrnují případy, kdy ústřední příslušný orgán odpovídá za činnost týkající se monitorování, vykazování a ověřování (dvanáct zemí), plní úlohu koordinátora[112] (deset zemí), kdy ústřední příslušný orgán vydává závazné pokyny a poskytuje poradenství pro místní orgány (pět zemí), společnou odbornou přípravu pro příslušné orgány (osm zemí) a svolává pravidelné pracovní skupiny či setkání orgánů (třináct zemí).

Šestnáct zemí v roce 2023 neúčtovalo provozovatelům zařízení správní poplatky za povolení a schválení plánů monitorování (stejně jako v roce 2022). V sedmnácti zemích nehradili žádné poplatky ani provozovatelé letadel (stejně jako v roce 2022). Poplatky se mezi různými zeměmi a různými druhy služeb značně lišily – od přibližně 19 EUR po 8 442 EUR za povolení a schválení plánu monitorování pro zařízení a od přibližně 2 EUR po 4 100 EUR pro provozovatele letadel. S výjimkou Česka země uvedly, že za významné změny monitorovacích plánů rovněž účtují správní poplatky v různé výši. Přehled správních poplatků v systému EU ETS je uveden v tabulce H v oddíle IV doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise.

11.5. Soulad se systémem EU ETS

Soulad se systémem EU ETS se kontroluje v ročních cyklech. Za každý rok provozu musí provozovatelé do 31. března následujícího roku předložit roční výkaz emisí. Jakmile je ověřený výkaz zkontrolován příslušným orgánem, provozovatel musí do 30. září téhož roku vyřadit počet povolenek odpovídající jeho ověřeným emisím[113].

[112] Pokud za práce týkající se monitorování, vykazování a ověřování odpovídají regionální/místní orgány, ústřední příslušný orgán rovněž přezkoumává příslušné dokumenty (např. plány monitorování) s cílem monitorovat kvalitu procesů monitorování, vykazování a ověřování.

[113] V revizi směrnice o systému ETS v roce 2023 byla lhůta pro vyřazení povolenek posunuta z 30. dubna na 30. září (platí od roku 2024).

Za každou vypuštěnou tunu CO_2, za niž nebyla včas vyřazena povolenka, ukládá směrnice o systému ETS pokutu ve výši 100 EUR[114]. Ta se připočte k ceně povolenek, jež nebyly včas vyřazeny. Další pokuty mohou být rovněž uloženy za porušení právních předpisů pro systém EU ETS.

Podrobný přehled týkající se souladu se systémem EU ETS je uveden v tabulkách I až K v oddíle IV doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise.

V cyklu roku 2023 byla míra souladu se systémem EU ETS i nadále velmi vysoká. Ve většině let splnili provozovatelé odpovědní za více než 9 % emisí ze zařízení a letectví své právní povinnosti ve stanovené lhůtě. Účinnost systému pro zajištění souladu se zlepšila s širším využíváním elektronického vykazování. V roce 2023 využívalo automatizované informační systémy a elektronické šablony pro plány monitorování, výkazy emisí, ověřovací zprávy a/nebo zprávy o zlepšení dvanáct zemí. Devět zemí využívalo automatizované informační systémy rovněž k řízení pracovních postupů pro metodické plány pro monitorování, roční výkazy úrovně činnosti a jiné výměny informací o přidělených povolenkách.

Vzhledem k výjimečným okolnostem umožnilo devět zemí (šest v roce 2022) ověřovatelům provést virtuální kontroly na místě[115]. Virtuální kontroly na místě byly schváleny příslušným orgánem pro sedm zařízení a jedenáct provozovatelů letadel.

Kontroly souladu u ročních výkazů emisí zařízení se u jednotlivých příslušných orgánů liší. V roce 2023 všechny příslušné orgány ověřovaly úplnost výkazů předložených zařízeními a většina z nich tak činila i u výkazů předložených provozovateli letadel. Výjimkou byly příslušné orgány v Řecku a Lotyšsku (v případě deseti, resp. dvou provozovatelů letadel), jakož i v Lichtenštejnsku a Severním Irsku, neboť tyto dvě země nespravují žádné provozovatele letadel.

Příslušné orgány deseti zemí provedly konzervativní odhady u 47 zařízení (přibližně 0,6 % všech zařízení, což znamená pokles oproti 0,7 % v roce 2022). Ze 4,2 Mt CO_2 ekv. vykázaných 47 zařízeními bylo 2,1 milionu tun odhadnuto konzervativně (ve srovnání s 1,0 milionu tun z 2,4 Mt CO_2 ekv. v roce 2022 vykázaných 61 zařízeními).

Konzervativní odhady se prováděly v případech, kdy roční emisní výkazy nebyly předloženy včas, kdy byl vydán negativní ověřovací posudek nebo kdy výkaz emisí nebyl v souladu s nařízením o monitorování a vykazování[116]. U patnácti zařízení byly všechny emise odhadnuty konzervativně. U deseti zařízení se konzervativní odhad týkal pouze části emisí. U sedmnácti zařízení bylo odhadnuto, že nevytvořila žádné emise, a u zbývajících pěti zařízení v době dokončování této zprávy proces konzervativního odhadu stále probíhal.

[114] Pokuta se navyšuje o míru inflace.

[115] Článek 34a nařízení o akreditaci a ověřování umožňuje, aby ověřovatel provedl virtuální kontrolu na místě, pokud mu v jeho fyzické návštěvě brání vyšší moc. Je to možné jen se souhlasem příslušného orgánu a za splnění určitých podmínek.

[116] Článek 70 nařízení o monitorování a vykazování.

Pro letectví vykázaly konzervativní odhady tři země[117] (pět v roce 2022) a týkaly se 22 provozovatelů letadel (33 v roce 2022) a 0,06 Mt CO_2 ekv. (v roce 2022 to bylo 0,31 Mt CO_2 ekv.).

Kontroly prováděné příslušnými orgány nadále významným způsobem doplňují práci ověřovatelů. Devatenáct zemí uvedlo, že kromě kontroly výkazů emisí prováděly v zařízeních inspekce na místě (což je o jednu více než v roce 2022). Tři země[118] vykázaly inspekce na místě u letecké dopravy (stejně jako v roce 2022).

V roce 2023 bylo 38 zařízení v deseti zemích[119] pokutováno za to, že nevyřadila dostatečné množství emisních povolenek na pokrytí vykázaných emisí (nadměrné emise). Co se týče letectví, pokuty za nadměrné emise byly vykázány čtyřmi zeměmi u devíti provozovatelů letadel. Čtrnáct zemí[120] oznámilo 75 případů porušení předpisů, za něž byly uloženy pokuty nebo vydány formální výstrahy či upozornění, včetně některých, ale ne všech případů překročení emisí. Vykázáno bylo celkem 43 pokut (které již byly, nebo teprve budou uloženy, například z důvodu probíhajícího soudního řízení) ve výši 88,8 milionu EUR. To zahrnovalo i letectví, kde bylo za devět případů porušení předpisů ve čtyřech zemích uloženo sedm pokut v celkové výši 0,6 milionu EUR. Většina pokut pochází z pokut za překročení emisí.

Porušení předpisů vykázaná za rok 2023 se nejčastěji týkala nepředložení výkazu emisí (23 případů) nebo výkazu úrovně činnosti (18 případů) ve stanovené lhůtě, neoznámení změn nebo neprovedení aktualizace plánu monitorování (7 případů) a provozu bez povolení k vypouštění emisí (7 případů).

12. Systém EU ETS v kontextu správy v oblasti klimatu a energetiky EU

Systém EU ETS funguje v širším kontextu správy v oblasti klimatu a energetiky EU, včetně směrnice o energetické účinnosti (směrnice (EU) 2023/1791)[121], která byla přepracována v rámci balíčku reforem „Fit for 55“. Cílem směrnice je dosáhnout energetických úspor tím, že stanoví cíle a povinnosti pro členské státy a podniky. Signál o ceně uhlíku systému EU ETS hraje roli při výběru politických opatření a kroků prováděných za tímto účelem. Podle čl. 35

[117] Údaje vykázané Itálií za rok 2022 byly použity jako zástupné – viz strana 38 této zprávy.

[118] Další dvě země (Lichtenštejnsko a Severní Irsko) nespravují žádné provozovatele letadel.

[119] Údaje vykázané Itálií za rok 2022 byly použity jako zástupné – viz strana 38 této zprávy.

[120] Těmito čtrnácti zeměmi jsou Česko, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Řecko, Španělsko a Švédsko. V případě Itálie byly jako zástupné údaje použity údaje vykázané za rok 2022. Údaje vykázané Itálií za rok 2022 byly použity jako zástupné — viz strana 38 této zprávy.

[121] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1791 ze dne 13. září 2023 o energetické účinnosti a o změně nařízení (EU) 2023/955 (přepracované znění) (Úř. věst. L 231, 20.9.2018).

odst. 1 směrnice o energetické účinnosti musí Komise ve své výroční zprávě o fungování evropského trhu s uhlíkem (tato zpráva) zohlednit provádění uvedené směrnice.

Revidovaná směrnice o energetické účinnosti zavádí nová pravidla pro snížení konečné spotřeby energie na úrovni EU o 11,7 % v roce 2030 ve srovnání s odhady referenčního scénáře EU pro rok 2020. K dosažení tohoto cíle musí přispívat všechny členské státy. Za tímto účelem ve svých aktualizovaných integrovaných vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu podle nařízení o správě stanovily orientační vnitrostátní příspěvky a trajektorie. V roce 2023 členské státy předložily své návrhy aktualizovaných integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu a konečné plány měly být dokončeny do 30. června 2024.

Signál o ceně uhlíku systému EU ETS se využívá při posuzování investic a opatření týkajících se energetické účinnosti v odvětvích, jež jsou do systému zahrnuta. Členské státy také vynakládají výnosy z dražeb v rámci systému EU ETS na zlepšování energetické účinnosti. V roce 2023 dvacet členských států vykázalo výdaje ve výši 2,3 miliardy EUR na financování projektů souvisejících s energetickou účinností. To zahrnovalo investice do tepelné modernizace veřejných a soukromých budov, poradenství v oblasti energetické účinnosti, účinného veřejného osvětlení, účinných systémů vytápění a chlazení včetně dálkového vytápění, jakož i do výzkumu a vývoje, to vše s cílem snížit spotřebu energie.

13. Propojení systému EU ETS a švýcarského systému ETS

Od roku 2020 jsou systém EU ETS a švýcarský systém ETS propojeny mezinárodní dohodou mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací. To znamená, že povolenky vydané v jednom z těchto systémů lze vyřadit za emise vytvořené v kterémkoli z obou systémů. Díky přístupu na větší trh mohou provozovatelé dosáhnout vyšší nákladové efektivnosti a většího výběru možností omezení emisí. Dohoda o propojení[122] stanoví podmínky a požadavky, za nichž jsou oba systémy propojeny. Zavádí také mechanismus, který zajišťuje dodržení podmínek propojení podle článku 25 směrnice o systému ETS.

Zahrnutí letectví do dohody o propojení bylo pro EU zásadním požadavkem. Podle článku 6 této dohody uplatňuje Švýcarsko stejný přístup k pravidlům pokrytí, emisnímu stropu a přidělování povolenek jako systém EU ETS. V souladu s článkem 7 dohody o propojení bude tento přístup pokračovat i v rámci revidované směrnice o systému ETS.

Na švýcarské vnitrostátní lety a lety ze Švýcarska na letiště v EHP se vztahuje švýcarský ETS, zatímco lety z EHP do Švýcarska spadají do systému EU ETS. Tímto uspořádáním se zvyšuje ekologická vyváženost obou systémů. Systém EU ETS i švýcarský ETS uplatňují od brexitu stejný přístup pro přílety do Spojeného království a odlety z něj. Po revizi směrnice o systému EU ETS v roce 2023 byla oblast působnosti obou systémů rozšířena tak, aby zahrnovala lety do nejvzdálenějších regionů EU a z nich.

[122] Dohoda mezi Evropskou unií a Švýcarskou konfederací o propojení jejich systémů obchodování s emisemi skleníkových plynů (Úř. věst. L 322, 7.12.2017).

Tabulky L až M v oddíle V doprovodného pracovního dokumentu útvarů Komise uvádějí klíčové údaje obou systémů za rok 2023 – vydražené povolenky, bezplatné povolenky a ověřené emise, jak za zařízení, tak za provozovatele letadel. Z jejich srovnání je patrné, že slučitelnost obou systémů není otázkou velikosti, nýbrž kvalitativních požadavků, rovných podmínek a opatření k zajištění integrity trhu.

V souladu s dohodou o propojení bylo vytvořeno přímé propojení mezi registry obou systémů, které umožňuje převody povolenek mezi oběma systémy. To umožňuje účastníkům trhu provádět transakce mezi oběma systémy, jako by se jednalo o jeden trh, čímž se zvyšuje likvidita na propojeném trhu. Převody mezi systémy (registry) se provádějí denně od pondělí do pátku, s výjimkou určitých kalendářních dat vázaných na státní svátky.

Tabulka 9 a tabulka 10 zachycují účinky propojení mezi systémem EU ETS a švýcarským systémem ETS v roce 2023. Ukazují, do jaké míry regulované subjekty v obou systémech využívaly k zajištění souladu povolenky vydané v druhém systému.

Regulované subjekty systému EU ETS (jak zařízení, tak provozovatelé letadel) využily k zajištění souladu v roce 2023 celkem 1 140 848 povolenek vydaných v rámci švýcarského systému ETS. To je téměř o 170 000 povolenek více než v roce 2022 a téměř o 550 000 povolenek více než v roce 2021, což svědčí o větším využívání flexibility, kterou propojení mezi systémem EU ETS a švýcarským systémem ETS poskytuje, a trvale rostoucím povědomí o tomto propojení a přijetím tohoto propojení.

Přestože zařízení v rámci EU ETS využila méně povolenek pro letectví vydaných v rámci švýcarského systému ETS než v předchozím roce (přibližně 100 000 v roce 2023 oproti 180 000 v roce 2022), tato skutečnost byla částečně kompenzována zvýšeným využíváním všeobecných povolenek vydaných švýcarským systémem ETS (přibližně 425 000 v roce 2023 oproti 395 000 v roce 2022).

Počet všeobecných povolenek vydaných švýcarským systémem ETS, které provozovatelé letadel v EU využili k zajištění souladu, se v roce 2023 mírně zvýšil a vzrostl na přibližně 50 000 (oproti 40 000 v roce 2022). Ještě pozoruhodnější je, že počet povolenek pro letectví vydaných švýcarským systémem ETS, které provozovatelé letadel v systému EU ETS využili k zajištění souladu, se výrazně zvýšil a vzrostl z přibližně 355 000 v roce 2022 na 560 000 v roce 2023. V relativním vyjádření představovaly povolenky vydané v rámci švýcarského systému ETS přibližně 0,10 % celkového počtu povolenek vyřazených v systému EU ETS v roce 2023. Významnější byl ovšem jejich podíl na všech povolenkách vydaných švýcarským systémem ETS, jež byly toho roku bezplatně přiděleny a vydraženy, který činil 21,64 %.

V rámci švýcarského systému ETS využila zařízení k zajištění souladu v roce 2023 vyšší podíl všeobecných povolenek vydaných systémem EU ETS (11,6 %) oproti roku 2022 (6,2 %). Po oba roky zařízení zahrnutá do švýcarského systému ETS nevyužívala k zajištění souladu povolenky systému EU ETS pro letectví.

Tabulka 11 uvádí souhrnné objemy povolenek (jak všeobecných, tak pro letectví) převedených jménem účastníků trhu mezi systémem EU ETS a švýcarským systémem ETS od roku 2020. V roce 2023 byl zatím zaznamenán nejvyšší počet celkových převodů. Ze stávající historické bilance je patrný odliv 1 268 426 povolenek ze systému EU ETS do švýcarského systému ETS. Je však třeba zmínit, že uvedené údaje mohou zahrnovat zpětné převody týchž povolenek.

Tabulka 6. Jednotky použité k zajištění souladu v registru EU v roce 2023. Údaje získané z registru EU ke dni 1. října 2024.

Zařízení	**Bezplatné povolenky a dražby**	**Ověřené emise**	**Vyřazené jednotky**	**Povolenky systému EU ETS**		**Povolenky švýcarského systému ETS**	
				Všeobecné	*Letectví*	*Všeobecné*	*Letectví*
	1 055 030 682	1 096 788 327	1 099 802 112	1 095 206 929	4 068 223	425 611	101 349
	% z celkového počtu			99,58	0,37	0,04	0,01
Provozovatelé letadel	**Bezplatné povolenky (včetně švýcarského systému ETS) a dražby**	**Ověřené emise (včetně emisí v rámci švýcarského systému ETS)**	**Vyřazené jednotky**	**Povolenky systému EU ETS**		**Povolenky švýcarského systému ETS**	
				Všeobecné	*Letectví*	*Všeobecné*	*Letectví*
	28 261 053	54 128 536	54 186 768	34 756 873	18 816 007	51 865	562 023
	% z celkového počtu			64,14	34,72	0,10	1,04

Tabulka 10. Jednotky použité k zajištění souladu ve švýcarském registru v roce 2023. Provozovateli letadel se rozumí provozovatele letadel spravovaných Švýcarskem.

Zařízení	**Bezplatné povolenky a dražby**	**Ověřené emise**	**Vyřazené jednotky**	**Povolenky systému EU ETS**		**Povolenky švýcarského systému ETS**	
				Všeobecné	*Letectví*	*Všeobecné*	*Letectví*
	4 177 117	3 912 485	3 904 451	452 906	0	3 419 042	32 503
	% z celkového počtu			11,60	—	87,57	0,83
Provozovatelé letadel	**Bezplatné povolenky (včetně systému EU ETS) a dražby**	**Ověřené emise (včetně emisí v rámci systému EU ETS)**	**Vyřazené jednotky**	**Povolenky systému EU ETS**		**Povolenky švýcarského systému ETS**	
				Všeobecné	*Letectví*	*Všeobecné*	*Letectví*
	1 095 995	1 632 015	1 630 901	118 408	714 629	17 747	780 117
	% z celkového počtu			7,26	43,82	1,09	47,83

Tabulka 11. Převody povolenek mezi systémem EU ETS a švýcarským systémem ETS (2020–2023)

Rok	2020	2021	2022	2023	Celkem
Převod ze systému EU ETS do švýcarského systému ETS	475 679	1 051 360	1 714 499	2 603 612	5 845 150
Převod ze švýcarského systému ETS do systému EU ETS	0	1 523 770	1 215 662	1 837 292	4 576 724
Zůstatek	**1 268 426**				

14. Shrnutí

V roce 2023 systém EU ETS zaznamenal historické snížení emisí ze zařízení, za nímž stálo odvětví energetiky, ve kterém se výrazně zvýšila výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů (především větrných a solárních) a obnovil se trend nahrazení uhlí plynem při výrobě elektřiny. Díky tomuto vývoji jsou emise ze zařízení, na něž se vztahuje systém ETS, přibližně o 47,6 % nižší než v roce 2005 a jsou na dobré cestě k dosažení cíle pro rok 2030, který činí –62 %.

Rozsáhlejší snižování emisí v rámci EU ETS v roce 2023 bylo umožněno díky trvalému silnému signálu o ceně uhlíku. Podle posouzení orgánu ESMA zůstal trh s uhlíkem v EU v roce 2023 stabilní a nadále fungoval v souladu se základními zásadami trhu. Kromě toho se většina doporučení, která orgán ESMA vydal v roce 2022 za účelem zvýšení transparentnosti trhu s uhlíkem, nyní považuje za provedená.

Vývoj emisí potvrzuje účinnost a efektivitu systému EU ETS jako jedné z hlavních politických pobídek pro dekarbonizaci evropského hospodářství. Důležitým zdrojem financování této transformace zůstávají rovněž výnosy ze systému EU ETS, které v roce 2023 dosáhly 43,6 miliardy EUR a byly rozděleny především do vnitrostátních rozpočtů, ale také do Inovačního fondu systému ETS a Modernizačního fondu systému i Nástroje pro oživení a odolnost pro plán REPowerEU. Celkové výnosy ze systému EU ETS k dnešnímu dni přesahují 200 miliard EUR.

Je třeba vyvinout další úsilí jak ke snížení emisí, tak k transformaci hospodářství EU v souladu s cíli Evropského právního rámce pro klima a cíli Zelené dohody pro Evropu. Na podporu tohoto úsilí byl systém EU ETS v roce 2023 revidován. Byl zpřísněn emisní strop a oblast působnosti systému byla rozšířena tak, aby zahrnovala spravedlivý podíl EU na emisích CO_2 z námořní dopravy. Došlo také v posílení tohoto systému, pokud jde o letectví. Byl vytvořen nový systém (ETS2), který má přispět ke snižování emisí z budov, silniční dopravy a dalších odvětví. Tato revize je plně v platnosti a Komise a členské státy pokračují v práci na jejím provádění.